

Ціна цього числа: 40 центів

НОВІ ДНІ

• NOWI DNI •

УНІВЕРСАЛЬНИЙ ІЛЮСТРОВАННИЙ МІСЯЧНИК

РІК VII.

ЖОВТЕНЬ — 1956 — OCTOBER

Ч. 81

В ЦЬОМУ ЧИСЛІ ЧИТАЙТЕ:

Рильський Максим · Мова, поезія	1
Русальський Вол., — Генерал Бай-Байський	2
Качуровський Ігор · Турксиб	5
Східний Гліб · За морями, за океанами	9
Ткаченко Валентина · Поезії	10
Шпорта Яр. — Іливе туман, поезія	11
Чапленко В. — Про методологію переважно	13
Чичка Хвед. — О, світочі, о генії Вселюдства	15
Вишня Остап · Щука	18
Розгін Іван — В оборону чести українського вченого	18
Волиняк Петро — Так оце вам і Форт Вілліям	21

НА ПЕРШІЙ СТОРІНЦІ ОБКЛАДИНКИ:

Оперова співачка Євгенія Зарицька та директор Мюнхенської опери Ференц Фрічай.

Євгенія Зарицька — одна з найвизначніших наших співачок. Вона виступає не тільки у відомому на весь світ Ля Скаля, але й у Лондонському Ковент Гарден, у Мюнхенській та в інших визначніших оперових театрах світу.

Цього літа вона виступала на міжнародньому фестивалі у Люцерн (Швейцарія).

На концерті в Люцерн Євгенія Зарицька виступала в одному з творів визначного німецького композитора Павла Гіндеміта, який особисто керував концертом. Павло Гіндеміт, що після першої світової війни появився в Європі на переполох музичних "бюргерів", пройшов від того часу дале-

"НОВІ ДНІ"

Універсальний ілюстрований місячник.

Видає в-во "Нові Дні", головний редактор П. Волиняк.

Умови передплати:

Канада — річна: \$3.00, піврічна: \$1.75
США — річна: \$3.50, — піврічна: \$2.00 американських.

Зміна адреси: 10 центів (можна канадійськими поштовими марками).

Замовлення і гроші слати на адресу:

NOWI DNI, Box 452, Term. "A"
Toronto, Ontario, Canada.

НАШІ ЗАКОРДОННІ ПРЕДСТАВНИЦТВА:

В Німеччині:

P. Domtschenko, (24a) Lubeck, Germany,
Vorwerkerstr. 103, Baracke 10/6a.

В Англії:

A. Bondarenko, 78 Kensington Park Rd.
London, W. 11, England
Передплата: річна — 1½ фунта.

В Австралії:

S. Krywolap, Box 1586 M, G. P. O. Adelaide,
South Australia
Передплата: річна — 1½ фунта.

В Аргентині:

"Peremoha", 25 de Mayo 479 (26),
Buenos Aires, Argentina
Передплата: річна 25 пезів, піврічна 15 пезів

"NOWI DNI", a Ukrainian Monthly.

Editor: Petro Wolyniak.

Address:

Nowi Dni, Box 452, Term. "A", Toronto, Ont., Canada

Authorized as second class mail, Post Office Dept., Ottawa.

кий шлях. Син ремісника із невеликого німецького міста Ганав (яке до речі ще й тепер не зовсім відбудувалося із воєнної руїни) вже за молодих літ здобув собі ім'я, як скрипаль, і двадцятилітнім юнаком вступив до оркестри франкфуртської опери. Підчас своєї семилітньої праці, як перший скрипаль в оркестрі, Гіндеміт зорганізував відомий "Амар-Квартет", що в скорому часі здобув собі європейську славу. І хоч дальша його кар'єра запровадила його на посаду керівника кляси в Берлінській Академії, однак уже в 1934 р. мусить покидати батьківщину і подається до Швейцарії, потім до Туреччини, а вкінці до США, де викладає спочатку у консерваторії в Бостоні, а згодом у Єйльському університеті. Повернувшись, після війни, він стає гостем цілої Європи. Очевидно, всі прихильники романтичної і клясичної музики вважають Гіндеміта музичним "варваром", але мимо того його ім'я стало славним у цілій Європі і доказом його таланту є його музичний дорібок, величезний своїм об'ємом і різноманітністю.

Виступ нашої артистки із такої кляси мистцем — це наш загальний здобуток.

Нестор Ріпецький

(З матеріалів експедиції навколо світу).

НОВИХ ПЕРЕДПЛАТНИКІВ ПРИЄДНАЛИ:

Ч. Федоренко, Монреаль, Канада	1
Д. Шабля, Лідервил, Зах. Австралія (Соняшник)	1
М. Павлишин, Гамільтон, Канада (Соняшник)	1
З. Корсунська, Сан Пауль, США (Соняшник)	1
М. Шаблій, Чікаго, США (Соняшник)	1

НА РОЗБУДОЮ ЖУРНАЛІВ ЖЕРТВУВАЛИ:

О. Скоп, Кіченер, Ont., Канада	2.00
М. Савчук, Форт Вілліям, Ont., Канада	2.00
В. Бондаренко, Буффало, Н. Й., США	1.50
о. Ю. Туржанський, Вакав, Саск., Канада	1.00
К. Гаврюшенко, Неварк, Н. Джерсі, США	1.00

Сердечно дякуємо поширювачам і жертводавцям і просимо всіх інших читачів піти за їх прикладом.

Редакція

НОВИНКА

У видовництві „УКРАЇНА” вийшла з друку і поступила в продаж сатира проти московського окупанта

Повість про ДІ-ПІ

„АНТОН БІДА — ГЕРОЙ ТРУДА”

ВІДПОВІДЬ ЛЮДОЛОВАМ

Автор — Іван Багрянний

Розмір книги — 272 стор. На гарному папері.

В суперобкладинці.

ЦІНА: в США, Канаді й Австралії — 3 ам. дол.

В Англії — 12 шилінгів

В Німеччині — 6 нм.

Замовлення надсилати до В-ва „УВ”.

Також книгу набувати в усіх представництвах „УВ” по всіх країнах.

Всі прибутки з цього видання поступають у фонд спеціальної комісії для боротьби з радянською акцією.

М О В А

Треба доглянути наш сад.
Вольтер

Як парость виноградної лози,
Плекайте мову. Пильно й ненастанно
Політь бур'ян. Чистіша від сльози
Вона хай буде. Вірно і слухняно
Нехай вона щоразу служить вам,
Хоч і живе своїм живим життям.

Прислухуйтесь, як океан співає —
Народ говорить. І любов, і гнів
У тому гомоні морським. Немає
Мудріших, ніж народ, учителів;
У нього кожне слово — це перлина,
Це праця, це натхнення, це людина.

Не бійтесь заглядати у словник:
Це пишний яр, а не сумне провалля;
Збирайте, як розумний садівник,
Достиглий овоч у Грінченка й Даля.
Не майте гніву до моїх порад
І не лінуйтеся доглядати свій сад.
Квітень 1956, Київ.

Вол. РУСАЛЬСЬКИЙ

Генерал Бай-Байський

Можна було подумати, що на цьому й кінець війні: повільно й безладно пройшов останній заслон німецької батареї, обстрілюваний зі сходу радянськими гарматами, пройшов останній унтер з перев'язаною головою, пролетіли надземно літаки, і на оцинкованому даху міської кірхи один лишив іржавий слід хреста. Потім і його злизав зелений просмик сонця. І канонада стихла раптово — на землю лягла мертва тінь присмерку.

Дві Марусі, що стояли біля вікна, майже одно-разово скрикнули:

— От і кінець! Вони пройшли.

— Це пройшли останні солдати. Я певна.

— Починаємо?

Ванька Хлюст підійшов до стола першим, на його грудях, де ще вчора висів "Ост", плямою згустої крові приліпилась червона китайка. Дві Марусі заплескали в долоні:

— Ну й Ванька! Красний цвет — лучче всех? Ха-ха!

Маруся білява сіла на коліна Ваньки Хлюста — це було занадто, і Маруся чорнява відвернулась:

— Чудачка! Мені все вже набридло. І зовсім байдуже.

Шпінгалет — маленький, в'юнкий бльондин, підморгнув Марусі чорнявій і басовито завив:

Ванька Грішкі не поборет,
Грішка Ванькі не догоніт,
Ех, гуляй душа!

Бородатий дядько Сак, з яскравою лисиною, але витонченим і ще зовсім молодим лицем, вольовий і суворий, дивився на все якимось скісно і презирливо-

Другові — Ол. Гай-Головкові

во, і сказав Шпінгалетові тоном отамана:

— Дурак, а може й догонить? А, може, й не. Звідки ти знаєш?

На це Шпінгалет незлобно відповів:

— Дивний ви чоловік, дядьку Сак! Та це ж вроді пісні. Хіба співати заборонено?

— Ти краще мовчи. Кожна пісня може принести вред. Я тобі кажу.

— Раз так, тоді мовчу.

Шпінгалет покійно відійшов, і почав жонглювати ножем перед самим носом Ваньки Хлюста: "Не страшно? Ця пісня не про тебе", і Ванька Хлюст посміхнувся до нього згордливо і сонно: "Марш! У тебе мама є? Нема? Шпінгалет ти і єсть".

Маруся чорнява підійшла до генерала Бай-Байського. Він сидів осторонь і крутив уже четверту цигарку. Сьогодні він був найобережніший і мовчазливий. Маруся чорнява говорила перестудженим голосом, у рухах була повільна, і смуток лежав на дні її очей: його не могла приховати навіть кокетливо-награна усмішка:

— Вип'ємо, генерале? За твое й мое...

— Я з охотою. Вип'ємо за твое! За мое не варто. Мое життя не варте того. А роду я не маю.

— Я теж. Але кинь це. Просто забудь. Цей вечір не для спогадів, бо він не подібний на інші. Це маскарад, танець привидів.

— Дуже прикро, — холодно сказав генерал Бай-Байський.

Вікна були вже замасковані, хлопці — їх було

п'ятеро і дві Марусі — розливали гіркий швабський самогон. Забрязчали ножі і склянки, почались розмови і спогади. Маруся чорнява мовчала. Ванька Хлюст глузливо поглядав убік генерала Бай-Байського, він угадував, як це важке тіло полетить у прірву льоху — кінець генерала Бай-Байського видався йому страшним і розважним видовищем. Це станеться під час танців, коли згасне лямпя. І не буде більше генерала Бай-Байського!

Напівпідвальна кімната, у якій вони сиділи, була колись склепом фабриканта Ганса Теккельмана. Льох, мурований з цегли, в кілька метрів глибини, східців не мав — це була глуха діра. Залізні двері, як люк танка, зачинялись герметично на замок розміру чоловічої голови. Той замок висів тепер на гакові, над дверима льоху. В тому льоху загинуло двоє одчайдушних хлопців — після їх другої спроби втечі в Україну. Ганс Теккельман умів убивати людей без зайвих клопотів, без втручання поліції — цей льох був свідком багатьох його таємниць.

— А Теккельман утік. Ви чули? Теккельман утік цієї ночі, — з жалем говорив Катран.

Замок навівав сум. Генерал Бай-Байбайський відвернувся, він був занадто вразливий, занадто перебільшував все те в своїй уяві. Дивно, куди б він не повертався, замок кожного разу виростав у його очах, як примара — замок нагадував людський череп. Він переходив, пересувався в інший кут, притемнений; він висів, замість газової лямпки, над столом, над дверима, і навіть над старим гардеробом. Очі зупинились на стриженій голові Ваньки Хлюста: і на його короткій шиї, замість голови, телпався замок. Це чортівня! Якби він був п'яний, у цьому не було б нічого дивного, але він п'яним не був.

Все почалось дуже просто: Шпінгалет викрикував тости, а Ванька Хлюст викладав програму зустрічі бравих солдат зі сходу. Оцей горлопан, жулік з криворізьких копалень — друг народу — перейняв тепер владу над заляканою, затурканою ватагою остівців. Він говорив сентенції, завчені здавна, і виношувані роками:

— Ти, попервах, скажи, хто ти єсть? Враг? Так врагам пощади не буде! Це я вам кажу. І в конституції сказано: кожному по його заслугах!

— Голубчик, — простогнала Маруся білява, — то всьо буза. Ти краще випий і забудь. Тут уся твоя конституція.

Генерал Бай-Байський посміхнувся, хтось приглушено засміявся, хтось знову викрикував тости, Катран співав нудно і хрипко — пісня не в'язалась. Потім зійшлись дві Марусі, тулились одна до одної і тужили в дикому відчаї:

— Отака, бач, наша конституція!

Генерал Бай-Байський щось говорив їм, — здається про подібність цього вечора до старомодного водевілю з несподіваним кінцем. Чи, навпаки, — з кінцем, відомим наперед. Дві Марусі нічого не розуміли, але сміялись тепер безжурно, ніби після терпкого анекдоту. “Дивна ця жіноча порода, — подумав він, — вічне позування і дивна неокресленість характеру. Ти не знаєш, що жінка скаже про ті самі речі дві хвилини пізніше.” Але друга

думка з'явилась зненацька і затьмарила все інше: він згадав Леоніда Горного. Він був Леонід Горний — до чорта з генералом! Це фальшивка, і не з його волі, він фальшивити не вміє. Ванька Хлюст — це була перша інстанція всього зла.

Рік тому, коли він потрапив на хемічну фабрику Ганса Теккельмана, а потім розповів напіванекдотичну історію про себе, — як він у лісах шепетівщини з двома упістами відбивав натиск радянського партизанського загону, — от тоді Ванька Хлюст і приліпив йому генеральські еполети (“Байкар, байки, Бай-Байський”). Він став генералом Бай-Байським, інакше його і не знали. Ванька Хлюст мав велику насолоду пекти йому очі: “А де ж твоя армада, генерал? Кинув її? І тебе не шльопнули?” — І плів чортівню: — “Будеш, браток, ще в ноги кланятись тим, на кого зі зброєю йшов. І однаково шльопнуть”. Генерал Бай-Байський спокійно відповів тоді: — “Зате умру генералом — честь, а ти сексотом — гидко. Гидко буде вмирати сексотом, правда?”

Відтоді зненавидів Ванька Хлюст генерала Бай-Байського, за сексота не міг подарувати — він ним був: дві Марусі, по секрету, розповіли про те всім, — хто знав і не знав Ваньки Хлюста. І потім дві Марусі ділили з ним свою любов — із страху і каюття.

У генерала Бай-Байського були прісні думки, кволість до концентрації суттєвого. Він радий був сидіти десь в іншому місці, шукати інших шляхів, але він прийшов сюди не для того. Він не мав жодного бажання проявляти себе боягузом, комусь це було б на руку.

— Ну, а що скаже на це наш генерал? — насмішкувато кинув Ванька Хлюст. — Умієш рахувати до ста?

— Умію, — з удаваною наївністю відповів генерал Бай-Байський. — Це дуже легко.

— От і добре! Хвалю за чесне слово! А тепер пий! Пий, а я буду лічити. Як вийде рахунок сотні, я пошлю тебе до Люципера позичити могильної землі. Пий, раз-два!

Генерал Бай-Байський думав: якби не той замок, що дивним способом рухався з кутка в кутку, його не прийшлося би силувати до пиття. Глум, цей глум робив його двоїстим, інертним, але, на диво, зрячим і врівноваженим. Всі чекали його слова, а він мовчав. Це була павза, яка давала йому можливість випробувати силу терпіння.

В тиші стілець зарипів, і всі повернулись у його бік, — генерал Бай-Байський уставав повільно, ні на мить не зводячи очей з Ваньки Хлюста. Він вдивлявся в нього, ніби з далекого-далека, ніби на річ, що виринула звідкись зненацька, ось зараз.

— Дивно, — сказав він спокійно і загадково, — я бачу, Ванька, у тебе на шиї замок. Великий замок, як череп. А голови нема. Просто дивно. І думаю собі: це не спроста. Погана прикмета, Ванька.

Навколо стола пройшов тривожний шепіт. Генерал Бай-Байський чув. Він ні на кого не дивився. Очі його пронизували Ваньку Хлюста, і десь за ним — невизначні предмети, що коливались примарно. Всі чули: тепер гарматні перелітали над містом,

їх ловило вухо, а почуття не брало. Худі, змарнілі обличчя насторожились і похмурніли. Тишу розірвав п'яний голос Катрана:

— Що? Замок? Ха-ха! Ну й генерал!

Ванька Хлюст, що досі сидів мовчки — не то в сновиді, не то в перелякові, раптом засовався на стільці, затремтів, схопив із стола порожню тарілку і, заскаливши око, шпурнув її в генерала Бай-Байського. Генерал Бай-Байський відхилився: бризнули дзвонно і розсипались десь поза його плечима скалки порцеляни.

Дві Марусі заверещали одноразово. Дядько Сак зірвався з місця, схопив Ваньку Хлюста за комір і звалив на підлогу. Це сталося в одну мить. Лямпа заколихалась і відбила жах в очах Ваньки Хлю-

ста: він захрипів, засовався вже на підлозі, намагаючись вирватись. Шпінгалет погрозив йому замком, як гранатою, під самим носом:

— Ну, ну, ти не дуже волинь, хлюст! Давай униз, чуєш?

Люк іржаво зарипів, і Ванька Хлюст, з гиком і лайкою, шубовтнувся в льох, як у темну ніч. Дядько Сак ще щось крикнув йому вслід, та голосу Ваньки Хлюста вже не було чути.

Генерал Бай-Байський усміхався, дві Марусі похапливо, неперебій щось говорили йому, але він їх уже не слухав:

— Я ж вам казав: це буде п'еса лише на одну дію. От і кінець!

Ігор КАЧУРОВСЬКИЙ

ТУРКСИБ

- Сам кинув чи прогнали?

— Покинув! Ну їх к чорту. Хіба з ними можна?

— Далі йшла історія про те, як він посварився з майстром, як його покликали до канцелярії, як він їм сказав... ви уявляєте, що він міг їм сказати? — і так далі --- все те, що траплялося з ним кожних два-три місяці, бо довше він ні на одній роботі не міг утриматись.

— Один тільки раз у житті і мав я роботу, яка мені справді подобалась. Вік би не кидав... Працював я в Сальських степах механіком на кінопередвижці. От житуха була! Їдеш, було, степом, сонце світить, жайворонки співають, лежиш собі на тачанці і ні про що не думаєш. А пшениця, було, як стіна стоїть -- у нас до колгоспів житнього хліба не їли. А в даліні -- ніби якісь міста: сади, озера. Фата-моргана -- чи ти бачив коли? А приїдеш у станицю, зараз тебе --- обідати, найчастіше голова до себе візьме, а часом який козак заможніший покличе.

Тоді в нас люди кріпко жили: розкуркулювання ще не починалося... І всі коло тебе так і крутяться: ще б пак --- механік приїхав!

Ти обідаєш, а голова тим часом уже послав виконавця: ходить по станиці, кричить: Кіно! Сьогодні кіно! Механік приїхав!

Дітвора ще вдень збирається, а надвечір і старші сходяться... А я сам квитки продаю, сам і на контролі стою. І не відриваю контрольного талона, а просто увесь квиток відбираю. Котрий квиток цілий і не зім'ятий --- окремо кладу, а в другій станиці знову в продаж пускаю, так що яка третина від валового збору мені в кишеню йде.

А тоді стоїш собі --- ручку крутиш, кількох дур-

нів, які ласі безплатно фільм побачити, візьмеш динамку крутити --- стараються, аж піт смердить. І що він, дурак, побачить спиною до екрану! А тоді ще хвалиться ми, мовляв, кіно показували...

А фільми які йшли: "Чорний конверт" з Гаррі Пілем, Дуглас Фербенкс, Мері Пікфорд. От баба груба була! І наші також: "Машиніст Ухтомський"... Ну, наших мало.

Ще й частушки були:

Как дрова ми с мілкой пілім,

Мілка бредіт Гаррі Пілем...

Часом який фільм не надто цікавий трапиться, або стрічка стара раз-у-раз рветься, ти ніби себе аж винним перед людьми почуваш. Зате вже як фільм хороший, то тебе мало на руках не носять: і їсти тобі, і пити, і спати покладуть, а як усі поспнуть, диви, ще й хазяйська донька до тебе прийде...

А на ранок запряжуть тобі коней, дадуть їздового, апарат на тачанку --- і знову в степ --- станиця від станиці далеко --- на небо дивитись та жайворонків слухать. Тиждів за два об'їдеш район, а тоді до міста, дадуть інший фільм --- і знову в дорогу.

От колись я тільки приїхав, такий вдоволений --- і фільм хороший був, і я майже половину заробітку собі в кишеню поклав, --- коли кличе мене до себе директор.

— В чім справа, каже, товаришу Лобаченко, чому заробіток поганий? Мало грошей привозиш.

-- Люди не йдуть, товаришу директоре.

— Гм... люди не йдуть... А чому ж вони в інших районах ідуть, а до тебе не йдуть?

— Фільми, --- кажу, --- нецікаві, товаришу директоре.

(А яке там нецікаві: тепер таких фільмів не знайдеш. Тоді артист мусів грати, щоб без слів, самими рухами та мімікою, ролю свою розкрити... А тепер випустять півголу повію, щоб задом крутила --- теж мені мистецтво називається.)

Ну, так от, він мені й каже, чи то пак я йому кажу:

— Фільми, кажу, мені дає нецікаві.

— Тільки тому? --- питає. А сам, гад, просто в очі дивиться. Мабуть, думаю, хтось про квитки на-

ЛІТУРГІЯ НА ЧОТИРИГОЛОСНИЙ ХОР

Музика Григорія Китастого

Книга має 60 сторінок, ціна --- 6.00 дол.

Замовляти на адресу:

Н. КУСТАТУ

14114 Chapel Ave.

DETROIT, 23, MICH., USA.

НОВІ ДНІ, ЖОВТЕНЬ, 1956

капав. — Ну що ж, каже, товаришу Лобаченко, ми тобі цікавий дамо. “Турксиб”, каже, хочеш? Новий фільм, радянський. Про соцбудівництво.

— Чому б, кажу, не хотіти. Давайте “Турксиб”.

Приїжджаю я з тим “Турксибом” у першу станицю, голова й питає:

— Ну, механіку, як фільм?

— О, — кажу, — хороший: новий фільм, радянський, про соцбудівництво.

Зібрався увечері народ, почав я їм першу частину крутити, бачу, мура якась: шпали та рейки, киргизи та верблюди... Може, думаю, далі щось цікаве буде.

Скінчив я першу частину, закладаю бабіну з другою, а з залі хтось кричить:

— Механіку! Що ж це за фільм такий!

— Зачекайте, кажу, ось у другій частині цікаве почнеться.

Став я крутити другу частину, знов те саме: робочі рейки кладуть, киргизи на верблюдах їздять.

А народ уже хвилюватись починає:

— Сапожнику! — кричать, — гроші назад!

Думав, може, може хоч третя частина вивезе, аж третя ще гірша. Люди кричать, люди свистять, а мені й крить нічим. Після третьої частини народ став розходитись, а на п'яту лише кілька пацанів зосталося.

Іду я на ранок у другу станицю, злий, як чорт. От, думаю, директор мені свиню підложив. Приїхали в станицю, зняли передвижку, чую, хлопці в їздового питаються?

— Ну, як там фільм?

— Та, каже, такої бузи ще в житті своєму не бачив. До кінця фільму ніхто й досидіти не міг.

А я те все чую.

Потім і до мене голова підходить:

— Що ж там за фільм? — питає.

— Фільм, — кажу, — на ять, такого ще не було: “Турксиб” називається.

— Щось ти, — каже, — механіку, заливаєш, бо я чув, ніби то не фільм, а останне сміття.

— Брешуть, — кажу, — не вірте: весела комедія “Турксиб”. Такої ще зроду не бачили.

Ну, й пішли по станиці викрикувати:

— Кіно! Кіно! Весела комедія “Турксиб”!

От і почав я увечері першу частину крутити. Народу навалило: повна школа (ми передвижку здебільша по школах показували), сидять, ждуть.

Починаю другу частину.

Коли це якийсь хлопчина, як зараз чую, вискакує:

— Механіку, де ж твоя комедія?!

Тут і загуло:

— Сапожнику!

— Гроші назад!

— Давай нам комедію!

— Ось зараз, кажу, буде вам і комедія.

А тут на екрані якраз рейки з вагонів розвантажують. Я ручку апарата затримав на місці — рейка в повітрі повисла, а я тоді ручку в зворотний бік — рейка назад, на платформу, а за нею інші рейки плиг-плиг з землі на платформи і повкладалися, як перед тим лежали:

Тут у залі просто ревма заревло: справді бо такого не бачили.

Приїжджають киргизи на верблюдах, поставали, позлазили на землю, а я ручку в другий бік — вони задом — задом та на верблюдів, а верблюди також задом, я ручку як закручу скільки духу назад — верблюди як побіжать — і все задом.

І так я їм увесь фільм до кінця показував; от приїхало начальство, а я ручку то туди, то сюди, вони як дурні, то вперед, то назад, то на місці. Ніби який танець танцюють. А народ просто шаліє. Скінчилося, так розходитись не хотіли, так я їм першу частину навпаки, з кінця показав: все одно бабіну треба було перемотувати.

Ну, кажуть, — механіку, удружив. Повік ми цього фільму не забудемо.

А один дідок, ехидний дідок, мені потихеньку каже:

— І як, — каже, — не побоялися про советську власть таке показувати: то вперед, то назад, то на місці танцює...

Так я з “веселою комедією” увесь район об'їхав.

Приїжджаю в Сальськ, повний портфель грошей — ще такого збору ніколи не мав, от, думаю, похвалюся перед директором. Заходжу в кабінет, а директор сидить хмара хмарою.

— Сідай, — каже, — Лобаченко, будемо розмовляти.

Я сів і посміхаюся: ще б пак, герой, стільки грошей привіз.

А він до мене:

— Ти свою усмішку кинь, дурачком не прикидуйся!

— Та в чім справа, товаришу директоре?

Він як зірветься з місця:

— Так ти, гад, іще не знаєш, у чім справа? А веселу комедію “Турксиб” хто показував? Контрреволюцію розводиш, над соціалістичним будівництвом насміхаєшся!

Кричав він, на мене, кричав — хвилин п'ятнадцять, тоді, бачу, потроху заспокоюється.

— Ну ось що, — каже, — Лобаченко. Хлопець ти молодий, соцпоходження у тебе пролетарське, шкода мені тебе. Знаєш, — каже, — що: забирай документи і змотуйся з Сальська, поки тебе не забрали.

...Потім я в Ростові на стаціонарі робив. Та хіба стаціонар можна порівняти з передвижкою?

НОВА УКРАЇНЬСЬКА АПТЕКА

NORTOWN PHARMACY

**1584 EGLINGTON AVE. WEST at OAKWOOD AVE.
PHONE: OR 3213**

під керівництвом

Христини Вертипорох-Болюбаш Б. Сц. Фарм.
виготовляє скоро рецепти тутешніх та європейських лікарів. На бажання висилає ліки до всіх країн Європи і в Україну.

За морями, за океанами

Очевидно, що цю подію можна було б і не згадувати, зовсім незауважна подія. Але саме цей дрібний випадок зачав наше знайомство, і завжди, коли я згадую Стіва, я вертаюсь до цього осіннього дощовитого ранку.

Земля була тверда, дощ відскакував як і на асфальті, лопата вдарялась об каміння: тільки затупити так. Стів приніс лома і гатив ломом, потім на колінах, потім навприсядки: руками вигрібав землю, уламки каміння з ями. Робота йшла поволі, яму копав широку й глибоку, вже була йому по пояс. Я дивувався й дивувався, але годинник вибив сьому — агі! ще спізнюсь на працю! Я залишив спостережний пункт, аж носа приплескав до шиби — історія з витрішками пригадалася... і де ж я сорочку подів?..

Увечорі й познайомилися. Стів стояв на вулиці й любувався: вербу посадив біля вікна, таке хирляве, але як розростеться, як розвіється стомився числити навіть, скільки тих відер, але на треба нема ради. У шістдесят років така любов до краси і така зневага до здоров'я? Але я починав здогадуватись: на домі висіла картка "на продаж". Але я помилився, бо дому не продавав, хотів лише вартість дому знати, перевірити, упевнитись.

Десь тиждень потому перепровадивсь я, кімнату винайняли мені, щоб у своїх людей мешкав. Архітектор, чи то вірніше людина, яка уклала плян цієї хати, мусіла бути або колишнім, або будучим арештантом: хата гостряком стовбичила, чотири кімнати внизу, а одна нагорі, як камера, посередині, на весь ріст, при вікні ж — хіба щоб головою в стелю гримнути.

— Пане Гичковський, Боже, але що то є?

Анна стояла при дверях і невблаганно-суворим критиком дивилася на картину. І справді, малюнок був невиразний, щоб не сказати незрозумілий. І дівчина, і осінь, дві рівносильні теми, висловлені пронизливими яскравими кольорами: червоне, зелене, синє — без жодних переходів, без жодних тіней, на перший погляд здавалось, що малюнок взагалі недокінчений. Маляр був мій приятель і я знав, що він мудрий і талановитий хлопець, але як же ж пояснити цю видиму незвичність господині!

— Зрозумійте, — промовив я урочистим голосом мого приятеля. — Картина — не фотографія. Дівчина...

Господиня замахала двома руками разом.

— Чи тій, називайте собі, дівчині отак висіти або лежати — їй вже все одно, так нащо ж стіну гвіздками руйнувати!

Я простягнув молоток.

— Пане Гичковський, отак буде найліпше.

Господиня пішла, дверима не грюкнула. А за хвилину долинув її голос: "Акт віри", — тоді

НОВІ ДНІ, ЖОВТЕНЬ, 1956

невиразне бубоніння, і знову гучно: "Акт любови..." — молилася з молитовника. Потім співала:

Всі птиці - канариці
Вже сумтно так поють,
З тобою, мій миленький,
Розлуку вже кують...

Називаюсь я не Гичковський, а Марко Гичка, студент філософії, сказати б філології, колишній студент, бо тепер працюю на фабриці, живу справно й тихо, і може тому господиня, по тиждень, змінила моє прізвище на достойніше: пан Гичок. А ось вже кілька днів, як виріс я на пана Гичковського. Можливо, це була своєрідна заплата за дві години числення. Анна до податку потребувала. Мусів і формуляр вивести, і листа написати. Кажу "мусів", бо Анна дивувалася чи потраплю.

Усі разом рідко коли стрічались. Стів працював на залізниці, а при потягах — нема неділь, є вихідний день, казав, коли пан дасть. Але цієї неділі зібралися всі разом, навіть гість був — Анни майже односельчанин — інженер, вибачте, колишній інженер, Малиновський, трохи надутий, мов би ображений, хоч Анна ходила коло нього, як коло розбитого яйця. Щойно як сів до столу, ніби зняковів трохи, навіть ховав пооббивані, подряпані руки робітника.

Анна обід зготувала, а щоб по-канадійському було — несподіванкою називала. Почали їсти і запанувала мовчанка на добрих півгодини — відомо, як їдять у Канаді: або хочуть надолужити втрачене роками, або їдять про запас, але невтомно їдять.

Потім почалися перемовки. Стів говорив мало, здебільша куняв, стомлений сталою працею та овертаймами. Волосся колись давно мав сиве, а тепер голова біла-біла з жовтливими плямами, мені, по якійсь дивній асоціації нагадалась сива смушева шапка мого тата. Погідний характер. Але Малиновський розговорився, титулував: були і доктори, і професори. Так отже і Анна похвалилася, що її стричний брат, був у краю сажотрусом і всі його знали. Малиновський, як почув господинин родовід, повернувся цілою спиною до господарів. Він походив з луччих людей, його прадід був бургомістром і з рук самого цесаря золоту медаль дістав; це було лютою зимою, їхав фірою, то йому під сидження гарячу кашу ставили, щоб не мерзнув.

Стів окликнув його:

— Кажете доктори та професори, а тут наша одна людина писати довго не потрапить, а має бовлінг, люди кулі кидають, бавляться, а він доробляється, сто тисяч хоч нині вартує.

Малиновський обернувся і мов до дитини прислухався, отак трохи всезнаюче, трохи на-

смішливо. Продовжив навіть розповідь Стіва протяжним: — і...

Стів розвів руками.

— Я більше не кажу, то вам резолюцію вносити. — І куняв далі.

Анна забралася конкретніше до розмови.

— Жалько вас, здоров'я при книжках страждали, і хоч може більше, як сто книжок прочитали, а скільки ж то грошей придбали.

Малиновський нудьгуюче відказав:

— Знання не для грошей здобувається.

— А буцім то для чого?

Малиновський зідхнув тільки, в'яло усміхнувся, очевидно не хотів говорити.

Але я таки висловився.

— Може ціле знання здобувається лише, щоб глибше, повніше відчувати світ.

Анна жалісливо потягла носом.

— І бачите, як світ вас шанує. Рук хіба й за тиждень не відмиєте.

Малиновський докірливо поглянув на мене, і сказав, звертаючись тільки до моєї особи.

— Ось вам образок канадійських взаємин. Молодий хлопець, 16 років, наставив револьвер у груди шоферові, гроші забрав і тікати. Куди? До церкви? Поліція за ним, а він стоїть навколішках і молиться.

Але Анна міцно трималася теми. Повчала.

— У Канаді поміж дощ ходити не можна. Безробіття, а чи хвороба — треба бути приготовленим. Стів от проти нещастя три асекурації бере, бо на випадок ніхто не допоможе. Ви, молоді та мудрі, ще заробити можете, тільки відразу вживайтесь, а то спиною повернулися, ніби ні про що не дбаєте. Певне, думаєте, баба дурна, а мій замолоду теж читав, цілу валізку вирізків з газет тримає.

Стів змів кришки зі столу в руку і кинув на підлогу. Витягнув люльку, а що всі мовчали, сказав:

— Молодому воно інакше. Я молодим по всіх партіях ходив. Правда, в нас партії інакші були, партія з нагоди хрестин, чи там шлюбу, у вас інакше, люди без перестану до партії належать.

Малиновський раптово встав, ніби опам'ятався, але Стів ще докінчував.

— Уважайте тільки на французів. Бо англій подивиться на вас і скаже: ось на мене робитиме. А француз: ось мені працю відбере.

На прощання Малиновський докоряв мені, що не зміну мешкання.

Фабричний гудок сповістив кінець праці, але сніг падав далі. На вулиці зібрався гурт людей, трамвай стояв трохи оддалік, майже похований у снігу, але люди стояли й на щось чекали — або були німечні, або ж були сильні в своїй вірі у всесильність механізації. Я пішов серединою вулиці, але й там сніг сягав до колін, і вітер, куди б я не звертав — завжди бив у лице, канадійський вітер. Щойно за мостом, де почина-

лася західня дільниця, стрінув людей — лопатами відкидали сніг, розчищали дорогу; що тільки розчистили — сніг відразу ж і закидав. Праця була, очевидно, непотрібна і даремна, але, дивно, це не викликало в робітників ні обурення, ані навіть досади. Може, що були плачені не за роботу, а на години.

Щойно як причинив двері, відчув тяжку втому, чи не старість надходить, а ще ж сороківки навіть не маю. У кімнаті було зимно, але що зробиш — Анна казала, що це добре для здоров'я, справдішні доктори свідчили для неї. Анна... що ж це її не чути? Хіба не сердиться за вчорашню розмову. Хотіла, щоб довго електрики не світив, але замість сказати просто, почала йти далекими дорогами. Ніби, чого я очі стомлюю, і врешті заявила про свої сумніви щодо рації існування моєї професії: "То не важне, як казати, а важне, що сказати. Сусіди, наші люди-словаки, а я з ними завжди до ладу дійду." Я хотів збутись розмови дотепом. Спитав, чи вона хоче, щоб люди замість язиком почали вухами ворухити... Темно і тихо. Що ж це сталось з Анною, хіба не пішла в таку заметіль.

Але Анна була вдома. Сиділа в сутінках, біля вікна, світло падало на її лице, світло з міста і з неба. Щось сказала, я не почув і підступив ближче.

— Сказали мені: ідіть додому, і не заважайте. У шпиталі сказали, старша жінка, і певно теж замужня. Але що чужому до людського горя? Надармо, каже, він усе одно в непритомності.

Я все ще не розумів, але голос її хвилював.

— Люди казали правду, а я дурна не вірила. Мого, думала, не зачепить, бо ж він уже досить в житті натерпівся, на троїх було б досить...

Я ввімкнув світло. Зрозумів. Йі чоловік мав нещасливий випадок. Запитав. Поглянула, очі були сухі.

— На праці, певно що на праці.

Сиділа отупіла, млява, безпорадна. Помогти б, порадити. Але як? Але що? Був би жінкою — плакав би. Слова які знайти?

— Ні, я отак сидітиму, а ранесенько до Стіва піду, як світатиме. Може вже й світає, так за домами не видно, неба не видно.

До вікна заглядала.

Був високий і худий, лице трохи скривлене, і погляд — погляд людини, хворої на невилічальну хворобу. Здається схитнув головою, може відповів на моє привітання, а може припросив сісти, і продовжував телефонну розмову.

Подовгуватий стіл — заставлений: телефон, бльокнот-календар, записна книжка, листок, заповнений цифрами та абрєвіатурами, притиснутий шклом, два кошики з листами, на одному — напис: "ін", на другому: "аут". І все в чудовому порядку. Були й порожні місця на столі, але, здавалося, й вони відогравали якусь дуже складну, хоча й затаєну, ролю в цій преважній

установі. На стіні — мапа залізничних шляхів, сплетіння електричних світел-дротиків. Велике тло, але він не губився. Якби був артистом, мав би постійне амплуа: дуже важлива особа. Зупинив свій плавний потік слів і скривився — хіба їх телефони не є ще телевізійні. Я усміхнувся, управитель здивовано підійняв брови і різко урвав розмову.

— Так, — розпочав, повернувшись всією статтю до мене.

Я, намагаючись говорити якнайділовіше, висловив мету мого приходу.

— Я не думаю, — сказав він приємно-лагідно, — що я добре розумію вас.

Я спробував переповісти, але він зупинив упевненим і ніжним помахом руки.

— Я думаю, що можу допомогти вам.

Схилив голову до мегафону, відкрив лінію і не чекаючи говорив:

— Рапорт про випадок, — поглянув на календар, — 11-го січня в депі, — розкрив течку, перегорнув кілька листків, — робітник номер 2316. — Виключив мегафон і поглянув на мене, усміхнувся. — Добре говорите по-англійському, подобається Канада? — Але на відповідь не чекав, нагнувся над паперами. Я вирішив продовжити.

— Яких засобів хочете застосувати?..

— Я вас слухаю...

Невідомо чому я розсердився, і сказав справді ясно: Стів Кучма втратив працездатність, лежить у шпиталі, і компанія в таких випадках зобов'язана, мусить допомогти людині, що працювала на неї 20 років.

Секретарка внесла папку, поклала на стіл, не дивлячись ні на мене, ні на шефа, вийшла безсловесна. Управитель заглибився в читання, мить пізніше закрив папку і кинув до кошика "аут". І тепер ніби читав наголос:

— У рапорті зазначено, що робітник Стів, вибачте не можу вимовити його прізвища, робітник номер 2316, почав працю о 6 годині ввечора, на лінії номер 5, чищення льокомотиви Н, число для вас не важне. О 2-ій годині самовільно лишив працю і перейшов на лінію н. 6, де поєднували вагони до потягу, паротяг посунувся, удар у голову, лікарська діагноза не остаточна.

Поглянув на мене, я не знав, що сказати і він продовжував:

— Очевидне недбальство, недозволеній перехід лінії, залишення праці. Тому компанія не бачить можливості кваліфікувати згаданий випадок, як нещасливий випадок при праці.

Телефонний дзвінок, але говорив далі.

— Особисто, я вас запевнюю, що умови праці в компанії справді вигідні, я думаю, для праці, не для сну.

Не знаю, що він вичитав з мого погляду, але голос його проїнявся співчуттям.

— З людської точки зору, очевидно, це трагедія. — Зідхнув і прислухався до ефекту глибокого віддиху. — Але чи не таке ціле життя? Є в ньому час на все, час на радість і час на

смуток. Хто знає, може саме в цьому таємна нам суть життя.

Проте я не відповів на зазивний усміх, і управитель знову чітко і безособово говорив про вигідні умови праці: гаряча кава до диспозиції, умивалка, душ, постійний лікарський пункт.

Я несміливо завважив:

— Десять годин праці, і вночі...

— Наш робочий день — 8-годинний, лише деякі місяці переобтяжені, робітники змушені працювати додаткові години. Вибачте, слово змушені я вжив помилково, компанії вигідніше прийняти тимчасових робітників, але юнії виступають проти.

Я зупинив його.

— Наскільки я орієнтуюся в ситуації, робітники домагаються запевненої праці впродовж року. Це не є надмірне домагання. Певність...

Управитель тер чоло і терпеливо пояснював.

— Навіть психологічно почуття певності — хибне. Певність є у в'язниці і в гробі, вибачте за невдалий жарт. Люди шукають певності і нищать саму основу життя. Яка була певність у часах піонерства? Домагання певності — це ознака апатії, брак ініціативи, сплячка, або дитинність: намагання перекласти всю відповідальність на когось іншого, на працедавця чи уряд. Всі ці осяги соціального забезпечення — допомога родинам, старечі пенсії — це заохота до руйнації здорової і єдиної основи життя: ініціативи, відваги, любови до самої праці. Держава вмішується все більше, держава нівелює, зрівнює ледаря і піонера.

Видався мені безпорадним і я поміг:

— Добре, але чи не можна зацікавити робітника участю в прибутках?

Управитель усміхнувся вибачливо.

— Хто вкладає капітал — потребує мати зиски. Інакше вкляде гроші в банк і дістане певні відсотки без жодних зусиль.

Підвівся і потиснув руку.

— Приємно було відпочити при розмові.

Я запитав, чи можу піти оглянути місце випадку. Управитель згодився.

Це був не супровідник, а форман нічної зміни. Коренастий, отакий дубок. Або що був поголений, або сорочка ще була біла, чи через краватку, але вигідно відділявся від бруду. Я вимовив прізвище "Кучма" і форман запитав про мою національність. Я відповів.

— І мої тато говорили по-українському. — Його грізне лице злагідніло. — А скажіть, а чи співають ще там? Але ж баси були здорові!

Я сказав, що хотів би бачити місце випадку.

— Бідний чоловік, Стів, — зідхнув форман на повні груди, зіскочив з п'ляформи на рейки, підійшов під саму стіну і кілька кроків перед заглибленням зупинився. — Бідний чоловік, але годі! Льокомотива будь і силача звалила б.

Повів рукою, показуючи. Звичайне місце. Тепер я не знав, що сподівався побачити, і нагнувся

ся наче приглядатись. Форман закликав ближче до світла. У руці тримав клаптик паперу і олівець.

— А погляньте сюди. Ану прочитайте!

Написано було рівненьким, школярським письмом: Михайло Оленьчук. Я не розуміючи поглянув на нього.

— Прочитайте, а прочитайте наголос.

Я прочитав, форман задоволено усміхнувся.

— Так називаюсь.

-- Тут працював? — спитав я.

-- Хто? Ага, ви за Стіва. Так, тут. Трохи ні. Рядом, сказати б на іншій трєці. А ви гарно говорите по-англійському, воно, правда, так тільки по книжках пишуть але ви свіжі і нахапаетесь скоро.

Я запитав просто: хто винен?

Форман розставив ширше ноги, сказав:

— Бачите, то завжди є так, щось станеться — то хтось мусить бути винен. Стів, вони вже старі, щоб бути добрим робітником, але я їх до роботи під дахом закликав, годі вже лід до вагонів тягати. Хай собі легше роблять доляра. Вони з того села, що й мої тато були.

З сусіднього вагону вийшов робітник і почав поратись біля коліс, змазував. Ще з ним не завадить поговорити.

— Та він був при тім, але я вам сам усе розкажу. З ним нема що говорити: француз. Йому аби шоферську шапку надягти та вечір мати вільний. Як хочете.

Окликнув його. Може англійська мова, а може моя непокірність — але він став рішучий, напружений, на лиці виступили якісь нові м'язи. Умів бути суворий.

Робітник підійшов і запобігливо усміхнувся, стояв на місці, а здавалось метушився. Не говорив по-англійському, щоб надовше, бо короткі слова вмів. Я говорив по-французькому і врятував ситуацію — робітник щиро хотів поговорити.

— Та ми рядом працювали того вечора, рукою подати, — задріботів француз. Говорив багато, а робив вигляд, що може сказати ще більше.

— У рапорті, — сказав я, — записано, що...

— Так, так, — згодився француз, хоч навіть не знав, що я скажу. — У голову його штовх-

Приймається передплата на дитячий місячний журнал

СОНЯШНИК

Журнал має 20 сторінок друку, багато ілюстрацій, друкується на гарному папері, кольоровий друк.

Передплата на рік:

Канада — 3.00 дол., США — 3,50 дол.

Австралія й Англія — 20 шіл.

Ціна окремого числа — 30 центів, в Англії й Австралії — 2 шіл.

Замовлення і все листування слати на адресу „Нових Днів”.

нуло. Якби мене — убило б на місці, але Стів має міцну голову.

Я не сміявся, француз нерішуче здвигнув плечима, подивився мені в очі, на щось чекав, але я не знав про що більше його питати. Тоді він по-змовницькому шепнув:

— Запитайте формана про книгу нарядів.

Я не розумів.

— А ви спитайте. Читаєте газети? До 20 тисяч інші платять. Компанія не збідніє. Спитайте про книгу нарядів.

Я знову відшукав формана. Запитав.

— О, то ви й про книгу нарядів знаєте? Скоро ж то ви наше хапаете.

Але показати не хотів.

— Нащо вам?

“Дійсно: нащо?”

— То проста собі книга. Як на роботу посилаю — то й записую в ній.

Я врешті зрозумів. У книзі буде записано на якій лінії працював Стів, і якщо працював на лінії, де трапився випадок — отже вина не його, а виключно машиніста, тобто — компанії.

— Ні, без дозволу я не маю права показувати. — Форман насторожився і спохмурнів. — І скажу вам, то не має значення.

— Чому?

-- Бо не має значення.

Я ще раз поглянув на місце випадку. Тепер бачив: місце вузьке і щоб лягти, то хіба в три погібелі треба скорчитись, і жакхливий продув, аж морозить. Тепер мені стало ясно: Стів не міг тут спати.

Я зробив відкриття і мене вже ніщо не стри-має.

♦♦

Від інспектора випадків на праці я довідався, що він грає в гокей, що не можна працювати весь час, бо треба ж ще мати час заробляти гроші, що за підслухання розмов — рік в'язниці. Він був рослий і в'ялий, але сміявся і лице оживало, і я побачив, що ми однолітки. По півгодинній розмові — інспектор так рідко мав відвідувачів — я дістав анкету, щось із тридцять питань до відповіді.

Як я вийшов на вулицю, накрапав гидкий дощ, хоч і був січень, і я пригадав, що це вже другий день я не ходжу на працю.

♦♦

Неймовірно, але Стів був удома. Якби не обстрижений і що голова об'язана — то я навіть не зауважив би зміни. Сонний, як і завжди, сидів, правда, не на кріслі, а на ліжку. Був сам у кімнаті.

— Ходіть, а ходіть сюди, бешкетнику! Понаплували такого, що й не розірвати. Я з шпигалю та до баса, а він аж підскочив: по судах, каже, і довір'я, каже, до нас не маєш... Гай-гай, то ви мене підвели!

Я приглянувся уважніше: хіба на голову йому не вдарило. Але як так скоро могли випустити його з шпиталу?

— І докторі дивувалися. Шукали й руками й машинами — нічого не знайшли. А шукають добре, одному знайшли, що йому коліно опухле, то ніби це від зуба. А мені — нічого, дивувались, усе бо ціле. І намовляли сліпу кишку відрізати. Відпустили і сестра сказала: сам час добре зробіть.

Я ніжно пояснив: хотів лише доказати, що не його вина, що не міг заснути.

— Ну, ні. То нема що заходитись. У те ніхто не повірить. Напевне, що не моя вина, це й дитина пізнає.

— Чому ж тоді...

— Скажу вам: ви чоловік чужий, знову ж і посторонній, і вони не можуть вам довіряти висловлювати. Трапилось так, що машиніст дав товчок великий, або лямпи моєї сигнальної не побачив, або що, і посунув льокомтиву надалеко, якраз на мою голову. А як щось трапиться — хтось мусить бути винен. Послухайте: машиніст же дві кари має записані по книгах, то не

тяжко посковзнутись, а як три кари — то вже й з роботи викидають. А ви його бачили? Ні! То ж то. А він старий, і здорові літа компанії віддав, і наш, українець, ще два роки витримає і пенсії дослужиться. Ну, а я — чистий по книгах. Ніже тобі поучки. Це перший раз моє назвище там згадають.

Замовк, дивився на свої руки.

— Це правда, — вів далі свою річ, — каліцтво моє, називають нещастям. Тягару вже не сильний підняти. Але того не зміниш і я отмищення не шукаю. А глядіть, і люди ласкавіші до мене тепер, і так, і на праці. Жінка більше страху не матиме — мічений вже. Бас насварив на мене, якби це було перед випадком — то і говорити не схотів би, а тепер і по імені назвав, і роботу дав, легка робота, і, чуєте, постійна. Я подивився просто йому в очі.

— Ні, ні, я не гніваюсь на вас. Я знаю, люди нарають, нашепчуть. Не кажу, що люди зла бажають, ні, я людей не зневажаю, але вони ніби для себе рають, я ж своє життя живу, не їхне.

Скільки людей ще зустріти, скільки доріг перейти!

Сучасна поезія в Україні

Валентина ТКАЧЕНКО

КАЛИНА

Давно із лугу повозили сіно,
Взялася льодом на Дніпрі вода,
А ти рум'янцями гориш, калино,
Тебе узимку не стріча біда..

Поміж гілками пролітає вітер,
Засніжує долину з краю в край.
Ти з гордістю свої підводиш в'іти,
Погойдуєш червоний урожай.

І де набралась ти стійкої сили
На чистому холодному лугу?
Всі трави восени, як їх косили,
Тобі свою передали снагу.

Рясним кушем приймаєш сніг хоробро,
Квіток палких нагадуєш цвітінь.
Морозом віє, а тобі так добре.
Солодшою стаєш у холодінь.

* * *

Шуміла осінь вогкими крильми...
Хиталися дерева тонкостанні.
В саду міським, де пострічались ми,
У трави дзвінко падали каштани.

Вслухалась я в їх перестиглий дзвін.
Вела з тобою радісну розмову.
Здавалося, на світі ти один
Мене так можеш розуміть чудово.

Тепер весна проміниться в саду,
Господарює, як у себе вдома.
З роботи я алеєю іду
І оглядаю всі місця знайомі.

Дивлюся — у проталинах рясних
Вода гойдає шкаралупи плоду.
То владно скинули каштани їх,
Надійно для життя пустивши сходи.

В уяві тепла згадка ожила,
Тебе побачити схотіла знову.
Як шкода — давня зустріч не дала
В серцях у наших паростків любови.

ЛІСОВА ДОРОГА

Я була колись на шій дорозі,
В гості їхала колись по ній.
Всі думки мої були в тривозі:
А чи будеш мій ти, чи не мій?

По один бік — сосни виростали,
А по другій — молоді дубки.
Сосни їх до себе шумом звали,
Простягали через шлях гілки.

А дуби гордилися самотою,
І стояли тихі, мовчазні —
Сонячною світлою порою
Наливали жолуді рясні.

Клопітливих літ пройшло багато,
На дорозі знову я оцій.
Та місця знайомі як пізнати —
Де дубняк той? Де той бір густий?

За сосною зріс дубок зелено,
За дубком звела сосна гілля.
Тільки й досі ти живеш без мене
І живу одна без тебе я.

ОСІНЬ ТІЛЬКИ ПОЧИНАЄТЬСЯ

Із хмарин землі великій
Сонце щедро посміхається.
Зацвіли в саду гвоздики...
Осінь тільки починається.

В'яле листя жовтуватє
На гілках іще тримається.
Буде теплих днів багато —
Осінь тільки починається.

Он береза не на лихо
До каштана прихилиється.
В парі їм стояти — втіха...
Осінь тільки починається.

У твоєму русім чубі
Перше срібло пробивається.
Не зважай, мій друже любий.
Осінь тільки починається.

Ткаченко Валентина — поетка, народилась у 1920 році в містечку Крюкові на Чернігівщині.

Закінчила семирічку, потім училась у Харківській політичній школі та в Київському університеті.

Перша збірка поезій “Зелена сторона” вийшла в 1949 році. Відомою ширшим колам читачів стала в час останньої світової війни і по ній. В час війни, як і більшість підрадянських письменників, працювала “на оборону” — була співробітницею радіостанції ім. Т. Г. Шевченка і за цю працю нагороджена медалю “Партизанові Вітчизняної війни”.

Перебуваючи поза межами України, В. Ткаченко, як і всі наші письменники, гостро відчуває втрату України, наочно переконується яка відмінна Україна від Росії, що це дві різні країни, два народи, і переїхати в Росію — значить виїхати на чужину. Незважаючи на високі нагороди комуністичного російського окупанта за службу цьому ж окупантові, В. Ткаченко пише ряд віршів, у яких виявляє не тільки ширі патріотичні почуття до своєї “зеленої сторони” і свого нездоланного народу, а й **протиставить** Україну Росії, як рідний край чужині. Це викликає напади офіційної критики. Один з рецензентів її чергової збірки “Дівоча Лірика” пише:

“Звідки це в молодій радянській поетеси взялося таке протиставлення України Росії, як “рідного краю” — “чужині”?. У цьому, хоч і несвідомому протиставленні України Росії, у цьому національно-обмеженому розумінні батьківщини — велика ідейна хиба збірки”. (“Літ. Газета”, Київ, 15 травня 1947).

Офіційна окупантська критика ніяк не може зрозуміти, відки це нормальне для всіх народів і всіх часів патріотичне почуття в поетки, яка не тільки “ровесниця жовтня”, а ще й молодша за нього... Звичайно, задуматись окупантам тут є над чим, бо В. Ткаченко, як представник другого покоління під-

радянських українських поетів, відчуває ту саму політичну роздвоєність, що й старше покоління їх. Вона, як влучно відзначає В. Ів. Гришко, (“Україна сьогодні і ми”, видання “Молодої України”, Торонто-Нью Йорк, 1954, стор. 33), могла б сказати про себе словами Володимира Сосюри:

На грудях у мене зірка п'ятикутня,
А на серці — тьма...

В. Ткаченко — ніжний лірик. Її поезії не дуже вибагливі формою, але надзвичайно ширі й ніжні, вони завжди знаходять шлях до людського серця, вони збуджують у читача найбагородніші почуття любови до родини, до друга, до людини взагалі. Поруч з тим вони збуджують любов до української природи, до народу нашого — до всього того, що разом становить Україну.

В. Ткаченко написала теж чимало якісних творів для дітей.

З її творчістю ми вже знайомили наших читачів і раніш.

П. Волиняк

ЯР. ШПОРТА

ПЛИВЕ ТУМАН

Пливе туман долиною,
І з кожною хвилиною
Частіше серце стукає,
Старі шляхи відшукує,
Де ми були.

Це ж тут ми пострічалися,
За руки вперше бралися,
Тут поділились мріями,
Великими надіями
На все життя.

Пливе туман просторами,
Полями неозорими,
Де ми йдемо, радіючи,
Як в пісні, не старіючи,
Все молоді.

Шпорта Ярослав Гнатович — поет, народився 1922 р. в селі Сальниці, Вінницької області.

Перша збірка поезій “Світлий день” вийшла в 1948 році, видав “Іранський зошит” (у час війни Я. Шпорта працював кореспондентом фронтних газет). Пізніш видає цілий ряд нових творів. Тепер друкується у кращих журналах: “Вітчизна”, “Дніпро”, “Україна” та інші.

П. Вол.

ФАРБИ

ТАПЕТИ — (WALLPAPER)

Власник: ОЛ. ОХРИМ
купите найліпше в

METROPOLITAN PAINT & WALLPAPER CO.
823 Dundas St. W. — EM. 4-6597
Toronto, Ontario

Про методологію переважно

Маємо на увазі “Історію української літератури” Дмитра Чижевського, що її “видано (?) Українською вільною (?) Академією (?) Наук (?) у США і Науковим Товариством (?) ім. (Т.—В. Ч.) Шевченка в Америці за матеріальною допомогою Східно-Європейського (?) фонду”. Такі видання в нас на еміграції не так уже часто появляються, щоб їх можна пропускати повз увагу, без достатнього критичного розгляду. Тож і ми хотіли б дещо про неї сказати. Про її методологію переважно.

“Історія української літератури” Дмитра Чижевського — це наче відповідь української еміграційної науки на казенно-більшовицький фальсифікат, т. зв. “Історію української літератури”, що її видала Академія наук Української РСР у Києві 1954 р. Річ ясна, що Чижевський не писав своєї праці порядком якогось “соцзмагання” з більшовиками, і майже одночасний вихід у світ обох “історій” — тільки випадкова збіжність, але об’єктивно вийшло так, що це такі своєрідне змагання вільної науки з поневоленою. Не міг змагатися Чижевський з більшовиками ще й тому, що такої праці, як його, не можна написати *ad hoc*: на це потрібні роки. І ця праця, справді, складалася роками, ба, й була вже частково опублікована. Хронологічно найперше була видана та частина, що охоплює ренесанс, реформацію та барокко (Д. Чижевський, *Історія української літератури. Ренесанс та реформація. Барок*. В-во Юрія Тищенка. Прага, 1942 р.). Ми не мали змоги порівняти текст останньої праці Чижевського з його ж *Geschichte der altrussischen Literatur in 11, 12 und 13 Jahrhundert*, Frankfurt/Main, 1948, але не виключене, що перші три розділи “Історії української літератури” — це якась частина “стародавньої російської літератури” “Київського періоду”.

Про “випадковість” появи “Історії української літератури” Чижевського свідчить і те, що він спинився “в дорозі”, довівши свій курс тільки до “доби реалізму” (приблизно до середини XIX в., хоч творчість П. Куліша хронологічно засягає й другу половину цього сторіччя), видав те, що встиг на час виникнення видавничих можливостей написати.

На жаль, автор не дав ніякої інформації щодо історії своєї праці хоч би у вигляді якогось переднього слова. Натомість на чільній сторінці книги надруковано стилістично незграбну з елементарними пунктуаційними помилками нотатку від видавництва, а в тій нотатці про цю працю повторено тільки те, що сказано й на титульній сторінці в підзаголовку авторів, — що “в книзі ‘Історія української літератури’ охоплена доба (?) від початків до періоду реалізму”.

Хоч тільки випадково сталося так, що Д. Чижевський включився в “змагання” з більшовиками, але мимоволі хочеться встановити, чим його праця цінніша за оту більшовицьку, казенну. Це бажання впливає ще й з того факту, що Д. Чижевський дав

і критичну оцінку київського видання, правильно охарактеризувавши його як фальсифікацію історії літератури (ст. “Советська історія літератури” в “Українському збірнику” ч. 3, Мюнхен, 1955 р.).

Тільки ж, порівнюючи, ми повинні пам’ятати, що в київському виданні маємо знеосіблену казенну працю, за яку автори не відповідають (недаром вони й писали “гуртом”, або, як там кажуть, “бригадою”), а праця Чижевського — його власне надбання, його погляди, за які він своїм науковим сумлінням відповідає, бо до вислову тих чи тих думок його ніхто не силував.

Щоб відповісти на поставлене питання, — чим праця Чижевського цінніша за київське видання, — треба визначити наукову вартість цієї його праці.

У таких синтетичних працях, як історія письменства, багато важить, ба, може, й вирішне має значення методологічна позиція автора.

Дмитро Чижевський дав ключ до своєї методологічної позиції у “Вступі”, в його історичній (параграфи 1-4 включно) та теоретичній (параграфи 5-8) частинах. Короткий (ми сказали б навіть, дуже короткий, побіжний і неповний) історичний огляд попередніх синтетичних історій українського письменства дав Чижевському змогу сформулювати наприкінці свою власну позицію. Це формулювання, щоправда, може показатися трохи несподіваним для того, хто знав погляди Чижевського як погляди “формаліста”, бо в першому реченні відповідного абзацу, на ст. 14, читаємо таке: “В цій книзі робимо спробу використати досягнення всіх вищеподаних течій, не ігноруючи навіть тепер застарілих романтиків.”

— Що це? — може здивуватися читач. — Відхід на позиції методологічного еkleктизму? Правда, друге речення цього абзацу вносить деяку “поправку” до цього: “Але велику увагу буде присвячено тим питанням, що досі недостатньо висвітлювалися: питанням формальним та питанням періодизації”.

Остаточо ж він визначив свою позицію аж наприкінці теоретичної частини “Вступу”, де він говорить про “синтетичне” (чому в лапках?) вивчення літературних творів. “Тільки з’ясувавши формальний бік та зміст твору та розкривши його ідейний зміст, ми можемо перейти до того, щоб указати (?) творів та авторів певне місце в історичному процесі розвитку літератури, — пише Чижевський. — “Це є (?) мета “синтетичного” зображення (?) літературного розвитку.” (Ст. 19).

На жаль, у його трактуванні форми й змісту багато неясного, і про ці поняття ми можемо скласти уявлення тільки на підставі розкиданих по теоретичній частині “Вступу” окремих думок. Із тих окремих думок виходить, що Д. Чижевський під формою розуміє... тільки “мову”. Так, сказавши про свій замір “присвятити велику увагу” “питанням формальним”, він далі пише: “Першим питанням, на яке треба звернути увагу, є мова” (ст. 14).

Правда, ці слова можна було б зрозуміти тільки як “перше питання” в питанні про форму, згодні “друге” й “третє” etc. питання мали б це поняття розширити. Але, поперше, ніде в книзі цих “дальших питань” ми не знаходимо, а подруге, в параграфі 6, на ст. 15 він прямо каже про мову як “засіб мистецького оформлення змісту твору”. Крім того, на початку параграфа 7, на ст. 17, він “опис та аналізу мови” протиставить усім іншим складникам твору, розуміючи їх, ті складники, як “зміст”.

“Дослідження літературного твору вимагає не лише опису та аналізу його мови. Важливий і його зміст (підкреслення авторове, В. Ч.). Згадаємо (?) головні питання, що стосуються до змісту”.

І потім дає перелік та визначення цих “головних питань”.

Погляньмо ж далі, як конкретніше розуміє автор “мову” як, сказати б, заміниці “форми”?

Мову Д. Чижевський трактує в пляні мовостилію як такого (стилістики) і в пляні естетичної (зокрема зображувальної) функції. “Нас цікавитиме не стільки історичний розвиток мови, — пише він про першу ознаку, — скільки її “багатство” (чому в лапках? В. Ч.) та використання різних “шарів” (чому в лапках? В. Ч.) мови”. (Ст. 14). Коли Чижевський має на увазі естетичну функцію мови, явища поетичної мови як такої, то він говорить про них як про “засоби “прикрасення” (в лапках, В. Ч.) мови”. “Звичайно говорять про ці засоби прикрасення мови (уже без лапок! В. Ч.) як про “тропи та фігури” мистецької мови” (Ст. 15). І на підтвердження цього дає перелік і визначення деяких із них (метафора, метонімія тощо). “Наведемо лише кілька прикладів,” — пише він.

Нас не задовольняє той конкретний матеріал, що автор подає як “приклади” і в явищах мовостилію, і в явищах поетичної мови. Крім того, він допускається великої спрощеності у визначеннях цих явищ та їх функцій, і це особливо вражає в такого фахівця-філолога, як Чижевський. Так, він пише, що “в кожній мові є “жаргонізми” або “арготизми” (чому в лапках? Хіба це не загальнови-знані терміни? В. Ч.) — себто різні слова, вирази, звороти, що вживаються людьми певної соціальної групи (селяни, крамарі, робітники певної професії, студенти, злодії тощо).” (Ст. 14). Тут усе, на нашу думку, не так, як треба. Поперше, тут ототожнено жаргонізми з арготизмами, дарма що перед “або” немає потрібної для такої конструкції коми, це могла бути коректурна помилка, як помилково, мабуть, поставлено й ризику замість коми перед “себто”: за ототожнення говорить увесь контекст. Жаргонізми — це різномовна суміш, суржик, і вони просто неможливі в нормальній мові “селян, крамарів, робітників певної професії”, жаргонізованою стає мова, наприклад, українського селянина тоді, як він іде до міста, стає робітником і там починає русифікуватись. А мова “робітників певної професії” прикметна звичайно **професіоналізмами**. А що таке арготизми? Це мова босяків, старцівських ватаг, певного роду крамарів, наприклад, російських “офень” (а не взагалі крамарів), створювана для личкування злочинної поведінки. В українській мові міських арготизмів немає з тієї

простої причини, що в Україні т. зв. люмпен-пролетаріят або зрусифікований (“блатні”, “шпана”), або спольщений (львівські батярі). І недаром Антоненко-Давидович з “тугою” писав у книзі нарисів “Землею українською” про той “ідеальний час”, коли його грабуватимуть (“роздгатимуть”) грабіжники, що говорять українською мовою.

Не можна згодитися з Чижевським, коли він зображувальну функцію мови розглядає тільки як “прикрашування мови”. Оті тропи й фігури — це засоби мистецького образотворення, а не якісь там “дзеньки-бреньки” чи “грашки”, як він про деякі з мовних явищ каже. А крім того, і в цій групі явищ він теж дає чомусь неточні визначення. Так, метафора в нього — це те саме, що й порівняння. Автор пише: “Метафора (порівняння) — заміна одного образу іншим, що є (?) до першого подібний” (ст. 15). І наводить приклади з Шевченкової “Тополі”: “кругом поле, як те море”, дівчина “день і ніч воркує, як голубка без милого”. Тут неясно, чи слово в дужках — “порівняння” означає тотожність поняття чи переклад слова “метафора”. Звичайно, ми абсолютно виключаємо думку, що Чижевський не знає, що слово “метафора” означає “перенесення”, але навіть тоді ставити оте “порівняння” в дужках? Дальший же текст визначає метафору як порівняння, і на це подано відповідні приклади! Проте метафора таки й не зовсім те, що порівняння. Якщо вони, може, й мають дещо споріднене в змісті, коли явища чи поняття порівнюється на підставі спільної їм ознаки, т. зв. *tertium comparationis*, то формально (синтаксично) це різні явища: у порівнянні обов’язково наявні слівця типу “як”, “наче” тощо (у негативному порівнянні частка “не”), а метафора без цього обходиться. Плутати ці два відмінні явища поетичної мови — значить спрощувати аналіз.

Але особливо прикра неясність, що її допускається Чижевський у трактуванні фонетичних явищ поетичної мови. Ця неясність тим прикріша, що автор, як про це буде мова далі, надає особливо великої ваги цим явищам і дуже багато про них говорить на протязі майже всього курсу своєї “Історії”. Насамперед, він чомусь ототожнює звукопис, чи інструментацію, з евфонією або милозвучністю, а тимчасом між тим і тим явищами значна різниця. “На загал (?) ці прикраси (отже, знов “прикраси!” В. Ч.) звуться евфонією (або “інструментацією”)” — пише він.

Іноді він називає ці явища ще й “співзвуччями” і тим ще дужче заплутує справу, бож “співзвуччя” — це рими. Можливо, що це зв’язане в нього з тими алітераціями, яких уживано в стародавній поезії (скандинавській, англосаксонській) у ролі середового римування. Це наше припущення спирається ще й на те визначення алітерацій, яке автор дає в своїй праці. “Це, напр., повторення тих самих звуків у сусідніх словах”. “Окреме значення має такий засіб евфонії (,) як алітерація, себто повторення певного звуку або групи звуків на початку (підкреслення авторове, В. Ч.) сусідніх слів” (ст. 16).

Але, як відомо, (та й Чижевський це почасти відзначає), звукопис, або інструментація (або ще:

звуків повтори), — це переважно зображувальне звучання, зв'язане із змістом, але необов'язково евфонічне, милозвучне. Якщо відоме Шевченкове “Хто се, хто се по тім боці чеше довгі коси? Хто се?” пов'язане з шелестом очерету, звучить милозвучно, тобто легке для вимови в умовах української артикуляційної бази, то його ж “за кражу, за війну, за кров, що братню кров пролити просять, а потім в дар йому приносять з пожежу крадений покров” не належить до милозвучного добору звуків, але має сенс у розумінні підкреслення брутальних явищ війни, пожеж, грабунків. Іноді поети спеціально, з зображувальною метою добирають і згромаджують трудні “гиркаючі” звукосполучення. Евфонія ж як така може бути дезаводно, без зв'язку з змістом, це залежить від спеціальної здібності поета, і Шевченко, наприклад, наскрізь евфонічний (згадаймо його “неначе ляля в льолі білій” як приклад “голої” милозвучності), великою мірою це притаманне поезіям О. Олеся, В. Сосюри, А. Малишка, але Маланюкові поезії “гиркають”, “трудні” у цьому розумінні М. Бажан.

Обов'язково зв'язувано алітерації з початками сусідніх слів тільки тоді, як це було засобом середового римування. Тоді ж навіть церковний проповідник міг користуватися цими алітераціями (наприклад, в Англії):

Sweet swallows of salvation.

Було ще й таке правило, що в першій половині віршового рядка обов'язкові були два слова з однаковими початковими звуками, а в другій — тільки одно. Наприклад, рядок

Her robe was full rich with red scarlet engreyned.

Пізніше ж звукопис та милозвучність стали розуміти як явища **звукового ряду**, а в звуковому ж ряді майже не має ніякого значення поділ на окремі слова, особливо в українській мові (у деяких інших мовах звукові явища початку й кінця слова більш-менш помітні, наприклад, придих у грецькій мові чи приглушення дзвінких наприкінці слів у російській, польській та інших мовах). Цікаво, що й приклади алітерацій, наведені в Чижевського зразу ж після визначення, суперечать тому визначен-

Хведосій ЧИЧКА

**

О світочі, о генії Вселюдства!
Від наших партій, сварок, безрозсудства,
Від п'ємонтизму, “Часу” і “Сурми”
До вас, на схід, звертаєм очі ми.
Там древня мудрість Сааді й Гафиза
Розкриється, як злототкана риза.
Там Нізамі, Хайям і Навої
Нас у скарбниці поведуть свої.
Там не пусті модерні викрутаси —
Вірш Асвагоші, драма Калідаси!
Там Руставелі і Саят-Нова,
Що їхня слава буде вік жива.
Про їхню славу я й не мрію, друзі,
І тільки часом скиглить серце в тузі,
Чом горде гасло: “Хай живе східняк!”
Нашадкам дав не я, а Горотак!

НОВІ ДНІ, ЖОВТЕНЬ, 1956

ню, бо відповідні звуки стоять або не в сусідніх словах (м-м), або не на початку слів (з-з). “Без милого скрізь могили” (Ст. 16).

Звичайно, таке “вільне” розуміння алітерацій не виключає й можливості, коли вони можуть стояти й на початках слів, особливо в випадках свідомого наслідування отих старовинних зразків. Напр., російське: “Чуждый чарам черный челн” (Бальмонт).

Не розрізняє чомусь Чижевський **алітерацій та асонанцій (асонансів)**, тобто повторювання приголосних та голосних, а тому й вилучає раз-у-раз такі, наприклад, випадкові звукосполучення, як от “р-р, до-до-до, ог-ог, ол-ол, багато “о” і т. д.” із Шевченкового “край дороги гне тополю до самого долу” (ст. 16).

А що найголовніше — Чижевський **спускає з уваги те, що про властиву інструментацію — алітерації, асонанси, а часто й евфонію можна говорити тільки тоді, коли поет свідомо користується цими засобами**. Так було тоді, коли як канонізованого засобу алітерацій свідомо вживали англійські поети, і один з них, поет-сатирик Ч. Черчилл (1731-1764) писав про себе, як про одного з тих,

**who often, but without success, had prayed
for apt alliteration's artfull aid.**

Коли російський поет Г. Державін свідомо подбав про те, щоб написати пісню “Если б милья девицы” без одного “грубого” звука Р, це була свідомо евфонія. Коли російський поет Батюшков уважав звуки російської мови Ї та Ц за “татарщину”, це була свідомо настава на евфонічність.*)

Багато в цьому розумінні зразків (у розумінні свідомого упорядкування звукового складу поезій) дали символи — російські, польські, українські тощо.

Ігнорування цього — одна з найприкріших рис методу Чижевського. Але про це в нас буде ще мова далі. Відзначимо тут іще тільки те, що він до звукової інструментації притягає ще й повторювання слів, — але ж слово — це не тільки звуки, а й семантика!

Як автор розуміє **зміст літературного твору?**

Уже на підставі отого, згаданого вище представлення “мови”-“форми” “змістові”, можна було б припустити, що Чижевський зміст розуміє дуже широко, включаючи в нього всі інші складники твору. Та він і сам далі, на тій же таки 17-ій сторінці, перелічує “головні питання, що стосуються

*) Річ ясна, що про милозвучність і немилозвучність можна говорити тільки в межах даної мови. У міжмовних відносинах вирішне значення має теза: рідна мова для кожного наймилозвучніша. Батюшков оцінював російську мову з позиції французької мови, що була тоді для російських дворян рідніша за російську. Ще не так давно українська мова в Росії (дореволюційній) була для міської людності заспіль “груба”, “мужицька”. Для українця вірменське слово (прізвище) “Мкртчян” здається немилозвучним, але для вірменина воно може звучати зовсім добре. Те саме можна сказати про грузинське “Вепхіс ткаосані” (“Витязь у тигровій шкірі”), про чеські “прст”, “крк” тощо.

до змісту". Це: композиція, тема, сюжет, мотив, жанр (у автора "гатунок"; епос, драма, лірика), "ідейний зміст" (лапки авторові), "тенденція" (лапки авторові).

Це, безперечно, якесь суб'єктивне розуміння змісту, і воно, мабуть, тільки випадково збігається із шкільно-побутовим розумінням (коли кажуть розповісти зміст прочитаного твору, і розповідають звичайно сюжет його).

Чому, наприклад, композицію як суто-технічний момент автор відніс до змісту в науковому цього слова розумінні? Адже навіть з того визначення, що його подав Чижевський, видно, що вона належить до "як?" а не до "що?" літературного твору. "Це, поперше, композиція твору, — пише він, — себто його вибудова, розподіл окремих частин, їх порядок, їх взаємозв'язок, злагодженість між собою (?), або поставлення їх у протилежності одна до одної; гармонійна будова всього твору або навмисне безладдя, в якому подано зміст твору тощо". (Ст. 17).

Коли Чижевський визначає драму, як "гатунки,

ВЧИТЕЛІ, БАТЬКИ, СВЯЩЕНИКИ!

Забезпечте своїх дітей до нового навчального року гарними сучасними підручниками. Замовляйте вже сьогодні:

1. Л. Дєполович

БУКВАР

Друге поправлене видання за редакцією, змінами та доповненнями П. Волиняка. Буквар має 100 сторінок друку великого формату (10x7 цалів, більший від читанок), має гарний великий і виразний шрифт, друкований на гарному папері, гарні рукописні шрифти, багато ілюстрований, добре методично складений, свіжі та якісні тексти. Ціна — \$1.20.

2. П. Волиняк

БАРВІНОК

Друге поширене видання

читанка для 2-ї класи, 108 сторінок. Ціна — \$1.10

3. П. Волиняк

КИЇВ

читанка для 3-ої кл., 112 стор. Ціна — \$1.25.

4. П. Волиняк

ЛАНИ

читанка для 4-ї класи, 96 стор. Ціна — \$1.00.

5. П. Волиняк

ДНІПРО

читанка для 5-ї класи, сторінок 112. Ціна — \$1.25.

Усі читанки багато ілюстровані, мають нові літературно досконалі тексти, написані сучасною літературною мовою та сучасним правописом, мають багато контрольних запитань та завдань для самостійної праці учня.

Замовляйте безпосередньо з видавництва, школи одержать знижку від 20 до 35 (залежно від кількості примірників і способу розрахунку).

що в них літературний матеріал цілком вкладається в уста дійових осіб", то це, поперше, не точне визначення драми, бо драматург немало "вкладає" і в ремарки, що фіксують ситуації, рухи, нераз портрети дійових осіб, "вкладає" в особливі драматичні форми сюжетобудови (згадаймо стародавні "три єдності"!), а подруге — діалог — це така форма, а не зміст.

Не можна згодитися й з тим, що говорить Чижевський і про ті елементи твору, що являють собою безсумнівні складники змісту. Він же отой "ідейний зміст" ототожнює з ідеологією і нічого не каже про ідею твору. У параграфі 8 він пише: "Розгляд змісту приводить нас до глибшого "ідейного змісту" (чому в лапках? В. Ч.) твору. Бо в кожному вислові (невже ж таки в кожному? В. Ч.) кожної людини, а тим більше письменника, відбивається його (людини? письменника? В. Ч.) світогляд, себто система його поглядів на життя та світ" (ст. 18). Це визначення ідеології (а не ідеї!) він посилює й дальшими вказівками на дослідження її джерел — біографії письменника, інших його творів, листування, спогадів про нього тощо.

Таким чином, ми сконстатували безперечне порушення співвідносин елементів змісту й форми в літературному творі, неправильне зрозуміння того й того складника. Це, як побачимо далі, призвело й до неповного, методологічно-хибного висвітлення українського літературного процесу, до недостатнього з'ясування окремих явищ українського письменства.

Перейдім далі до питання про періодизацію, що її додержується Чижевський у своїй "Історії". Всі, хто чекав виходу в світ його праці, сподівалися саме в цій проблемі почути від нього "нове слово". Сподівалися цього й ми. Цілком ясно, що періодизація — тільки допоміжний момент у вивчанні, але вона, як і всяка наукова класифікація матеріалу, допомагає краще усвідомити суть тих чи тих, згрупованих у меншу кількість явищ. Але для цього треба, щоб вона спиралась на специфічні особливості вивчуваного матеріалу, в даному разі літературного.

Так зв. марксистська періодизація тому фактично й скрахувала, що базувалась на позалітературному матеріалі, на соціально-економічному процесі, ігноруючи специфіку літератури як такої.

Яку ж періодизацію історії українського письменства запропонував Чижевський?

ЄДИНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ СКЛАД ВУГІЛЛЯ

В ТОРОНТІ

SCARBORO FUELS

Власник: Е. Охтів

Продаємо добре чисте вугілля, маємо на складі тверде і м'яке вугілля, а також різне вугілля до стовкера і бловера, продаємо також дрова. Гарантуємо добру обслуговування.

Замовлення слати:

SCARBORO FUELS — St. Clair Ave. East, Scarborough

Junction — Tel.: AM. 1-1371

ЩУКА

(3 мисливських усмішок)

Розмова буде про справи дуже серйозні, через те давайте відразу домовимося про термінологію. Значить так:

Щука — це щука-риба роду жіночого.

Щупак — це щука-риба роду чоловічого.

Щученята, щупаченята, щупачки, щупелята — це таке собі — дріб'язок.

...Суперечка була страшна, аж трохи не до бійки: хто більшу впіймав щуку.

Гордій Іванович, знаменитий спінінгіст, що обшмагав своїм спінінгом Десну, Дніпро і всі інші озера від Чернігова до Дніпропетровська, захиляючись, розповідав, що десь біля Бужина він витяг на спінінг щуку вагою 21 кілограм 310 грамів, що вся вона була в мулі, як у клоччі, і що, розчинивши, він викинув у неї зсередини двокілограмового судака, а зуби в щуки були у сантиметр завдовжки, і що він із зуба зробив собі шило, і тим шилом і досі протикає підметки!

Дід Круча слухав Гордія Івановича, презирливо пихкаючи люлькою, і, коли Гордій Іванович, кінчаючи розповідь, зідхнув: "Отака була щука!", дід Круча рвучко пихнув люлькою, витяг люльку з рота, сплюнув і промовив:

— Щупеля!

Гордій Іванович підскочив, хотів щось крикнути, але в нього вийшло тільки:

— Т-т-т-т-т!..

Він закашлявся, сів, ударив об землю рукою, захлинувся, довго відсапувався, вхопив баклажку, ковтнув води, ще хотів щось сказати, та дід Круча його перебив сердито:

Ти пісню знаєш?

— Яку пісню?

— Що отаман Іван Сірко співав?

— А мало хіба Іван Сірко пісень співав?

— Та я про щуку питаю. Пісню про щуку? Оту:

Та щука-риба в морі

Гуляє по волі...

А мені, молодому,

Нема щастя-долі...

— Чув таку пісню? — присікався дід Круча.

— Ну, чув!

Так її отаман Сірко співав! Давні діла! Так оту щуку, що її Сірко бачив, я впіймав! Три пуди з фунтом! А ти мені — двадцять одно кіло. Щупаченя твоя щука проти моєї! О!

— Та відкіля ви, діду, знаєте, що то та сама щука?

— Та ти не перебаранчай! Ти слухай!

Ми сиділи на березі Підстепного лиману, під розлогсю вербою, і така та верба стара-стара, що аж репнула від старости і на три стовбури поділилася, стовбури ті в різні боки порозкарячувалися і утворили вже не дупло у вербі, а якесь міжстовбур'я, де не те що сісти, а й лягти можна. Дід Круча за-

певняє, що тій вербі: "Літ із тища, а може й менше".

— Сірко Іван, діду, під цією вербою, часом, не вечеряв?

— Сірко? Що Сірко?! Сірко — це було позавчора, а ти скажи, чи не сидів під цією вербою князь Святослав, як плив Дніпром-Славутою печенігам бубну вибивати! Ти про це подумай, а не про Сірка про Івана! О!

— Та ви, діду, і такого можете наговорити, що під цією вербою великий князь Київський Олег цілувався з візантійською князівною Ганною, після того, як ото він "княжну поя, отиде в волості своя".

— А чому ні? — визврівся дід Круча. — Чому, я питаю, не поцілуватися під такою вербою?! Та під таким небесним шатром, зорями вигаптуваним, та ще й під тихий плюскіт джерела дзеркального? А ти б хіба не поцілувався?!

А воно й справді: глибоке-глибоке темносине, аж чорне, небо над нами, а зірок тих, зірок, — та такі ті зорі чисті, такі осяйні, — ніби хтось їх навмисне на цю ніч понадраював тертою з сирівцем цеглою...

Від Підстепного лиману до самісінької розкаряченої верби-челетня прослалася протока з прозорої води. До цієї протоки пригорнувся безкрайній херсонський степ, приліг і цілі століття з тої протоки, гарячий, воду дудлить і ніяк напитися не може... А вода там свіжа-свіжа та прозора, бо з-під верби і далі поза вербою в ту протоку б'є джерельна вода, віками б'є вода із багатьох джерел, узимку навіть не замерзаючи... А на тому боці протоки верболіз із очеретом над водою нахилився.

У протоці риба грає: окуні та щуки. А малечі тої, малька, — табуни хмарами гуляють!

Протока ця за розчакнутою вербою повертає вліво і поміж вербовими берегами йде ліворуч у Фролів лиман, а праворуч — у Казначейський.

Чому Фролів, чому Казначейський? Чому такі назви дивовижні?

Тут — монастир був... І всі ці неосяжні угіддя, луки, лимани, озера — все це було монастирське, і був чернець Фрол — то його ім'ям лиман прозвано, а монастирський казначей залишив назву другому лиманові.

А в лиманах — риба й раки: карасі, як ваганки, а лини, як підсвинки, окуні, як постолі, а щуки — як човни-довбанки.

Часто-густо чути тут над протокою відчайдушний хлоп'ячий крик:

— Диви-диви-диви! Он! Он-он-он, поплив! Окунь! Хай мене Бог уб'є, як постіл!

Єриками лимани сполучаються з річкою Конкою, що від Дніпра тече поруч річки Кринки під селом Кринками аж туди до села Козачих лагерів, а там уже знову з'єднується з Дніпром...

За селом за Кринками з Конки праворуч витікає невеличка, густо-прегусто вербами закручена річечка Басанка, яка шанобливо пригортається до могутнього Дніпра, а з Басанки невеличкий ерик іде у Дідів лиман, а круг Дідового лиману порозлягалися лимани Мала Злодіївка, Велика Злодіївка, Круглик, Шия...

...Посеред Дідового лиману був колись невеличкий острівець, густошим-прегустошим очеретом зарослий. А на тому острівку та росло три куші калини. Давно це було. Ще до царині Катерини. Жив у ті часи десь аж під Херсоном дід Ступа. Жив він з бабою Килиною, а дітей їм Господь не дав. Баба Килина була дуже люта, така люта та клята, що впіймала колись у себе в обійсті татарина і повернула йому голову очима назад:

— Шоб уперед басурмен ніколи більше не дивився!

Дід Ступа саме ятері на озері трусив. Потрусивши ятері, дід прийшов додому, побачив того татарина, що взад дивився, перехрестився, проказав, тремтячи:

— І мені таке буде!

Та городами, городами, городами на луки та до Дніпра... Та як пішов понад Дніпром проти води, та й дійшов аж до теперішнього Дідового лиману. Дивиться — острівця. Він переплив річку Басанку, де бродом, де плавом — на острівця. Викопав між трьома калиновими кущами землянку та й оселився на тому острівку. Утік, виходить, од баби.

Так ви гадаєте, не знайшла його баба? Знайшла!

Перебралася баба Килина на острівця заганяти діда додому.

— Доки ти мене мучитимеш? — кинувся до баби дід.

Баба Килина діда по тім'ю ціпком! Дід — у не-притомію!

Баба на нього — цеберку води! Дід схопився і тікати! А в голові ще в діда як слід не вияснилося, — він у воду. А там — ковбана! Потонув дід — тільки бульбашки на тім місці пішли.

З того часу й прозивають цей лиман Дідовим лиманом.

Давно це було. Вже й острівця того нема — у воду осів, а ще й досі на тім місці, де пірнув дід Ступа, як придивитися, бульбашки з дна підносяться...

— Ну, а з бабою Килиною що?

— А що з такими бабами, як баба Килина, буває? У відьми пошилася! Довгенько на мітлі отам побіля Херсона кружляла, корови висмоктувала, а потім до Києва на Лису гору подалася. За головну відьму, кажуть, на Лисій горі правила. Ото, як було справляється на Лисій горі відьомський шабаш, так часто-густо чувся найдужчий голос, — різко отак заспіва, заспіва, заспіва, а потім і виведе, ніби бугай з порослям, — то баба Килина! А ото років із десять тому приїздив до нас із Херсона лектор, так казав, що відьом уже й на Лисій горі знищено, вже тепер там самі забобони залишилися! А що воно за штука оті забобони, я вам уже й не скажу! Казав тут один, біля церкви, як я ото у Великий Піст говорив, що то ніби антирелігійна пропаганда! Могло бути!

Це так про Дідів лиман дід Кирюха з Маячки розповідає.

— Та що ви його слухаєте? — пихкає люлькою дід Круча. — Верзе чортійшо! І хто б ото йому повірив, що баба діда втопила? Та не народилася ще й ніколи в світі не народиться та баба, шоб ме-

не втопила! Моя покійниця теж колись була за качалку вхопилася! Так я їй показав качалки! Якби була чобіт не заховала та на піч мене не загнала, — я б її був порішив! І не кавкнула б! А так своєю смертю померла! Бачили ми таких бабів!

— А де ж, діду, Сіркова Іванова шука, на три пуди з фунтом? — запитав у діда Кручі Гордій Іванович.

Дід Круча подивився на небо, позіхнув, перехрестивши рота:

— Побілішав, дивіться он, уже Чумацький шлях! І Волосожар геть он аж кули відкотився! Давайте подрімаємо! Ось-ось уже й на світ благословляється! Лягайте! Взавтра хай про щуку розкажу.

...Дід Круча набив люльку, притоптав тютюн у люльці нігтем великого пальця, зашморгнув кисета, заховав кисета в кишеню, узяв з багаття жаринку, поклав у люльку, розпалив люльку, пихнув разів із п'ять, вийняв люльку з рота, сплюнув і почав:

— Було це... Та ще мій дід покійний, царство їм небесне, живі були. Щоб не збрехати, було це якраз отоді, як вийшло замирення з Гапонією (Японію дід Круча уперто називав Гапонією, а японців — гапонцями). Почали в нас тоді, пам'ятаю, панські якономії палити. То там у степу пан горить, то там... Та й у нас була панська якономія... Я родом не тутешній, я звідти, аж із-за Чаплинки, туди ближче до Таврії... Мені вже тоді на призов повернуло. От дід і кажуть:

“Що ж воно таке оце на світі робиться?! Скрізь пани горять, а наш же як: у Бога теля з'їв, чи як?”

Подивилися дід на мене, а я на діда, а потім дід і кажуть бабі:

“Ти, Федосько, хліба нам у торбину поклади, хлібин зо дві, та цибулин з десяток, солі, підемо ми з Ваньком (мене Іваном кличуть) сіткою перепелів ловити”.

“А навіщо ж вам аж дві хлібини?” — запитує баба.

“Та ми не швидко повернемо! Наловимо перепелів та може аж до Олешок на базар понесемо, в Олешках, кажуть, німці за перепели добрі гроші дають!”

Дід говорять, а самі й не посміхнуться, а я зразу здогадався, що не перепелами тут тхне.

Одне слово, шоб довго не говорити, згоріла тої ночі нашого пана якономія, а ми з дідом опинилися аж ув Основі, працювали на виноградниках, а потім у ці місяця прибилися та тут уже й отаборилися.

Батьки мої з братами та з сестрами на Дальній Схід подалися, десь аж на Амурі опинилися, а я з дідом залишився. Коли все трохи вщухло, переїхала до нас і баба, та й жили вже ми тутечки, тут я й одружився, тут спочатку бабу ми поховали, а потім і діда...

Замовк дід і замислився, замислився...

Покотилася з неба зоря, заревів бугай у Казначейському лимані, вдарила під кугою шука.

— Ач б'є! Ач, як б'є! — мотнув бородою дід.

— А коли ж уже про щуку, діду? Про Сіркову? — Гордій Іванович до діда.

— А ти не перебаранчай! — сердито огризнувся дід. — Ти слухай!

Тихо, тихо стало навкруги. Така настала тиша, що не чути було навіть плюскоту джерельного струменя, не шаруділи очерети, не викидалася риба. І ми ніби не дихали.

Раптом крик:

— Ко-ко-ко! Крг-гр-гр-гр!!

Залопотіли крила, і сонний півень зірвався з верби й упав на Гордія Івановича.

— Бий тебе сила Божа! — підскочив Гордій Іванович. — Звідки він тут?

— Здох би він йому! — вилаявся дід Круча. — То сторожові кури на вербі ночують. Сторож тут рибальську снасть стереже! Бригада тут рибальська колгоспна рибалить!

— Дивись, налякав як, гемонський півень!

І знову тиша, тихо, тихо...

...— Так ото, значить, і попливли ми на човні з дідом, — почав дід Круча, — у річку в Басанку. У Дідовому лимані в нас ятері стояли. Так ми було потрусимо ятері, а тоді й балуємося на шук у Басанці, на живця... А ковбані там глибочезні є! Там така є ковбаня — сажнів мабуть із п'ять завглибшки. Закинули, значить, ми на живця. Живець чималенький, гачок теж такий, що й бугая вдержить, а леска — у двадцять п'ять волосин. Тоді ще капронів ми не знали, а самі леску плели з кінського хвоста. У степових коней, що в табунах довго ходили, добряча волосін була — міцна, замашна і у воді непомітна. Щук ми ловили на живця багато. Так що не було нічого дивовижного, що раптом поплавав пірнув. Підсік я. А дід — поруч. Підсік, значить, смикнув, — і згадав чорта: за корч зачепилося. Дід не любив на воді чорта згадувати, лайнув мене за те, що я його згадав, та й питає:

“Чого ж не тягнеш?”

“Чепа, — кажу, — корч!”

Та як смикну! А воно мене як смикне — так я стовбцем у воду: виринув та до діда:

“Рят...”

А воно мене як смикне — я знову пірнув! Дід штани з себе та в воду мене рятувати. Виринув я з води, а дід мене за руку, а сам за вербу держиться, — верба на березі аж до води віти похилила. І от вам отака чортівня: я вудку держу, дід одною рукою мене держить, а другою за вербу держиться! А воно водить, а воно водить! Як поведе, як поведе...

— Та що ж водить? — не витримав Гордій Іванович.

— Та ти слухай, — одмахнувся дід. — Що водить? А я знаю, що там на гачку сидить: може щука, може сом, може ще якась лиха личина! Водить, смикає та так смикає, що рука тріщить. Дід кричить:

“Тягни! Підтягуй!”

А я не можу, не підтягну! З півгодини отак воно нас водило! Аж ось ніби піддалось! Іде! Я його все хочу із води виважити, щоб повітря вхопило! Коли ось витикається з води щось таке вроді мура коров'яча морда, тільки безрога! Виткнулося воно, нас як побачило та як шугне назад, трохи, трохи

НОВІ ДНІ, ЖОВТЕНЬ, 1956

я вудки не випустив. І знову почалося: водить та й водить... Не знаю, що вже тому дідові спричинилося, — чи змерз, чи щось інше, — та тільки він у крик:

“Пустю! Пустю, їй-богу — пустю! Не можу!”

“Держіться, — кричу, — може ж воно уходиться?”

“Та пускай, — дід кричить, — бо воно нас обох потопить!”

І таке — хтойзна-що й робиться! Та ось із-за рогу Микита Пувичка човном виткнувся! Підпливає:

“Що таке?”

“Рятуй, Микито!” — ми з дідом до нього.

А воно якраз знову вгору йде, морду витикає...

“Бий, Микито, веслом! Бий!”

Микита як уріже його веслом межі очі, — ввернулося воно на воді. Дивимося — шука! Ну, як теля завбільшки. Вигорнули ми його на берег, одтягли подалі від води... Ох, і страховидло! Три пуди й фунт! Голова, ну не менше, як у корови, тільки безрога. Ночви ікри ми з неї випустили... Он яка шука!

— А звідки видно, що вона Сіркова? — запитав Гордій Іванович.

— Звідки? А в неї отам над очима, ніби на лобі впоперек, вроді як літера “СИ”... Сірко, значить... Мічена.

— Щось ви, діду Кручо, такого тут набуровили... “СИ”... Літера... Сірко шуку в морі бачив, а це он аж де, в Басанці... Та й коли той Сірко був, а коли ви з дідом шуку витягли?! Казку десь чули, діду?

— А ти хіба не читав, у книгах було написано, що в Москві оце не так давно впіймали шуку, а на ній кільце, а на кільці напис, що, мовляв, сію шуку пущено за царювання Бориса Годунова! Он аж коли! Триста літ шуці! А Сірко — це не так уже й давно, і двохсот літ нема! А ти не віриш?

...“Великі, — сам собі я подумав, — шуки бувають на світі! Три пуди й фунт! Історичні шуки!”

При нас дід Круча великої шуки ні разу не спіймав.

Побило всі того літа шучачі рекорди одно симпатичне подружжя спортсменів, немолодих уже людей, Валентини Василівни та Гаврила Івановича. Скільки ж вони шук поперецягали! Та яких! Щоправда, на три пуди з фунтом не було, а так до десятка кілограмів бували.

І знаєте, на що?

На доріжку! На блешню!

MODERN HEATING

ОПАЛЕННЯ:

Водяне — Парове — Помпи

Оіл Борнери та направи.

J. KIRICHENKO

134 DOVERCOURT ROAD
TORONTO, ONT.

PHONE: LE. 2-8829

Гаврило Іванович сідав на весла, а Валентина Василівна з доріжкою.

Виїздили вони двічі на день: уранці й увечорі. Як виїдуть, обов'язково мінімум з півдесятка шук і є! А було, що й до двох десятків! По кілограму і більше! Що дивно, коли веслує Валентина Василівна, а веде доріжку Гаврило Іванович — дуже рідко бралася щука! А як тільки доріжка у Валентини Василівни тягне одну за одною! Особлива якась симпатія у шук до Валентини Василівни. Чи, може, самі щупаки бралися?!

Ох, і шуки ж на річці на Конці! А на Басанці! А на Дніпрі!

Так от, значить, знайте: щуку найдобутивніше ловити на живця!

Але добре і на доріжку, і на спінінг, і на кружала, і на жерлицю!

А то ще є один дуже оригінальний спосіб ловити щуки.

Ви пливете понад берегом човном і пильно вдив-

ляєтеся у кугу, в осоку, під очерет, що випинаються аж із самісінької води.

Раптом бачите: стоїть під берегом величезна щука, мордою до очерету, видно, що вона якось важко дихає, а з рота в неї щось стирчить. Під'їздите потихеньку, щука не тікає. Ви її підсакою — рраз! в човен.

І бачите, щука вхопила великого судака і ніяк проковтнути не може! І викинути з рота не може, бо плавники в судака настовбурчилися і не пускають!

От у вас одразу і щука є, і судак!

Одне слово, ловіть щуку яким завгодно способом, який вам найбільше до душі припадає, на здоров'я вам!

Чи ловив я великі шуки-монстри?

Не ловив! Не ловив ні на спінінг, ні на доріжку, ні на живця, ні на жерлицю!

А так — щученята, щупаченята, щупачки, щупелята, такі траплялись! Брехати не буду!

Іван РОЗГІН

В ОБОРОНУ ЧЕСТИ УКРАЇНСЬКОГО ВЧЕНОГО

18 травня 1949 року при таємничих обставинах зник у таборі (чи поблизу нього) Мітенвальд у Німеччині визначний український вчений і письменник Віктор Петров (Домонтович). Тоді ж було пущено в світ чуток, що В. Петров “втік до більшовиків” і навіть при цьому добавляли, що те саме має зробити і Ю. Шерех. Однак, скоро пішли поголоски, що В. Петров знищений СБ, нібито на вимогу більшовиків, з якими СБ офіційно мало стосунки. За цю справу були взятися різні чинники, в тому числі і сл. пам'яті Рябишенко, ставши на чолі ресорту внутрішніх справ ВО УНР. Тому, що він скоро умер, то справа зависла, і так до сьогодні залишається таємницею, де дівся В. Петров, тобто за яких обставин і де він загинув.

Здавалося, що вже почали забувати про цю справу, бо ні наша преса уже нічого не писала, ні наші наукові установи, УВАН і НТШ, активним членом яких він був, ні вищі школи, УВУ, УТГІ, Богословська Академія, ніколи не зорганізували не то що академії, присвяченої творчості справді найвизначнішого вченого і письменника нашого часу, а навіть звичайного наукового засідання з приводу роковин його смерті, чи якоїсь іншої події в його житті.

Таку поведінку ми, звичайні члени цих установ, розуміли, як певний „такт“ по відношенні українського політичного угруповання, на політичному сумлінні якого лежить закид знищення нашого колективу.

І от, несподівано для всіх, невідомо для якої мети і за чією інспірацією, те саме середовище, на сумлінні якого лежить обвинувачення в убивстві В. Петрова, 8 липня ц. р. в ч. 28 свого офіціозу “Шлях перемоги” видрукувало велику статтю всіма шанованого професора-археолога М. Міллера “В справі зникнення проф. В. Петрова”, а в на-

ступному числі (29) проф. Г. Ващенко “Ще до справи В. Петрова”.

Факти, що ними оперують шановні колеги і форма цих “пописів”, примушують обізватися кожного чесного українського науковця, стати в обороні не лише свого колеги, чесного, працьовитого і справді талановитого дослідника, а також і в обороні пошанування товариських стосунків і громадського співжиття між українцями.

Проф. М. Міллерові відповіла редакція “Української літературної газети” (ч. 8 (14), додаток до “Сучасної України”, тому ми не будемо зупинятися на цьому. Ми обговоримо статтю проф. В. Ващенко, що видрукувана тиждень пізніше. Ми лише ствердимо, що солідаризуємося із думками і твердженнями редакції “Укр. Літ. Газети” і приєднуємо свій голос і підпис до тієї статті.

Проф. Г. Ващенко у згаданій статті в ч. 29 “Шляху Перемоги”, починає з дивного обвинувачення В. Петрова, що він не будучи богословом взявся читати патрологію, і що він, тобто проф. Г. Ващенко, поцікавився, що ж то читає В. Петров і... “прочитував записки його викладів”. “Записки лекцій Петрова, — пише проф. Ващенко, — викликали у мене велике здивування. В них я зовсім не зустрічав навіть згадки про отців Церкви: йшла мова про кризу метафізики і фізики, — те, про що писав Петров в українських журналах на еміграції”.

Знаючи чесність, працьовитість В. Петрова, ми маємо сумнів в тому, що він замість патрології міг читати про речі, що до цієї дисципліни не стосуються. Маємо таке запитання до шановного автора: хто його уповажував таку чисто більшовицьку практику застосовувати? Що то за студент “Г”? Чому не назвати його повним іменем? Чому про це проф. Ващенко не зголосив ректоратові Академії

чи Куратору, Архiepіскопівi Михаїлу? Автор цих рядків також був у той час професором Академії, бував на загальних зібраннях професорів і студентів, на засіданнях професорської ради, і знає, що там ніколи ніякого питання про якість викладів В. Петрова не підіймалося. Навпаки, всі вважали його найдисциплінованим членом професорської колегії і видатним викладачем.

Зовсім невірне твердження проф. Ващенко, що "діяльність В. Петрова в українських високих школах і наукових установах на еміграції мала шкідливий характер". Дивує мене таке твердження проф. Ващенко про свого колегу, а ще більше дивує, що такий поважний орган, та ще офіціоз політичного угруповання це видрукував.

Автор цих рядків співпрацював з В. Петровим не лише в Православній Богословській Академії, а й в УВУ, УТГІ, УВАН і НТШ. У всіх цих установах В. Петров виявив себе чесним активним науковцем, добрим патріотом, шанованим всіма студентами, всіма колегами-викладачами та адміністраціями всіх цих устнов. Для всіх цих вищих шкіл і наукових установ він був справжньою прикрасою, ним всі пишались, бо вважали за велику честь мати такого вченого серед своїх членів. Я не знаю, чи написав В. Петров курс своїх лекцій в Богословській Академії, але знаю, що з частини його курсу в УТГІ, студенти видали цикльостилем один розділ "Походження українського народу" — справді бездоганний, як що не сказати блискучий, курс.

Дуже високо цінили В. Петрова проф. В. Доманицький та покійний проф. Б. Іваницький, як керівники УТГІ. Так само і керівники УВУ високо цінили працю В. Петрова. Щождо УВАН та НТШ, то найкраще про це говорять самі наукові праці В. Петрова. Тому твердження шановного проф. Ващенко не лише безпідставні, а навіть неправдиві, бо твердять протилежне від того, що фактично було.

В іншому місці проф. Ващенко твердить, що "Не будучи ректором Академії Петров був її фактичним диктатором. На зборах професорської ради всі питання розв'язувалися так, як цього бажав Петров. Іноді доходило до скандалів, але Петров настоював на своєму".

Авторові цих рядків невідомі такі факти, але найкраще про це можуть сказати колишній ректор Академії П. Ковалів і Куратор — Архiepіскоп Михаїл. Одначе, може шановний проф. Ващенко має на увазі один випадок з дипломами? Якщо так, то на мою скромну думку, цей випадок сприяв скріпленню Академії, а більшість членів професорської ради вважали, що цей випадок навіть спас Академію від розвалу. Справа була так. Декільком професорам Академії, що не мали докторських титулів захотілося їх здобути в Богословській Академії так, щоб їм всім присудили відповідні титули "гоноріс кауза". Ця справа справді дебатовалася на засіданнях і зібраннях, а тому, що таких "бажаючих титулів" було досить, вони склали майже більшість, ми нічого не могли вдіяти з ними. Тоді врятував становище В. Петров тим, що поставив ультиматум, що на випадок присудження хоч

одному з професорів докторський титул "гоноріс кауза", він виходить із складу Академії. Така рішуча постава вплинула, справу з титулами було відкладено "до кращих часів". В. Петров мотивував свою поставу тим, що поперше цим професорам такі титули не прислуговують (один з них був економіст), а подруге, що такі титули надаються лише у виключних випадках і з різних надзвичайних нагод, а не відразу і всім, хто лише його не має. Якщо проф. Ващенко має цей випадок на увазі, то нехай читач сам поміркує, чи треба В. Петрова за це ганити, чи навпаки — хвалити.

Не знаю з яких причин не працював проф. Власовський в Академії, але у всякому разі не з вини В. Петрова. Про це має сказати сам проф. Власовський, чи колишній редактор Академії.

Не беруся щось говорити з приводу літературних праць В. Петрова: про них уже сказала своє слово критика, лише підкреслюю, що всі його праці на філософські, або точніше на теми філософії природи — надзвичайно високої вартості. Можу твердити, що лише В. Петров у своїх працях піднявся на рівень кращих європейських філософів-природників у трактуванні ідеалістичних проблем, тобто у боротьбі з сучасним матеріалізмом. Я зобов'язуюся написати спеціальний нарис, присвячений сл. пам'яті В. Петрова, бо цього дуже вимагають обставини.

Починає свою статтю проф. Ващенко твердженням, що вона "є доповненням до відомостей про винятково спритного большевицького агента Віктора Петрова, вміщених в минулому числі "Шляху Перемоги", а закінчує різними натяками і чутками і висловлює сподівання, що "з часом відкриється ще не одна сторінка з агентурної діяльності Петрова".

Отож, я підтверджую правдивість думок "Укр. Л. Газети", що проф. М. Міллер, від якого почалась вся історія, абсолютно не мав ніяких підстав твердити, що проф. В. Петров перебуває в СРСР, бо навіть, якщо б він там опинився, то ще треба наперед знати, як він туди попав, а подруге, що досі ні він сам із власної волі, ані з примусу не виступав, з якимись зверненнями до нас, як це практикували всі справжні зрадники і агенти (Крутії, Василякі). Проф. Міллер, на цій підставі, що в праці "Археологія в СРСР", що її написав А. Л. Монгайт, і видала Всесоюзна Академія Наук, є посилання на праці проф. В. Петрова і його помістили в "Поіменному указателю" археології і історії СРСР, твердить, що В. Петров перебуває в СРСР, там працює.

До тих численних випадків, подібного посилання на авторів, що перебувають на еміграції, що їх подала редакція "У. Літ. Газети", знаю ще такі факти. На праці проф. Є. Сластененка, що працює в Торонтонському університеті, посилаються такі визначні біологи СРСР, як академік Л. Берг, у праці з 1948 року "Риби пресних вод СРСР". Він цитує в багатьох місцях праці проф. Є. Сластененка, а в бібліографії подано кілька назв наукових праць його. Так само академік Третьяков у праці "Риби СРСР" з 1947 року посилається на праці проф. Є. Сластененка. Проф. Водяніков у праці "25

лет ихтиологии СССР" з 1945 року також посилається на Є. Сластененка.

Відомо мені, що В. Бондарчук у праці "Геологія України" посилається на праці проф. Г. Закревської, яка є в Канаді також, і так само в бібліографії подана низка її праць з геології України. Відомі мені кілька інших авторів, що на них посилаються радянські вчені. Отже, з того само собою зрозуміло, що не можна зробити висновку, що до їх "агентурної праці для більшовиків", як також взагалі не можна зробити якогось певного висновку. Бо у випадку з проф. Г. Закревською маємо, що на її праці посилається людина, що відгравала визначну роль в засудженні не лише Г. Закревської, а й усіх геологів України — Тутківського, Резніченка, Світальського та інших і не дивлячись на це, у своїй праці посилається на "ворогів народу". Не було це мотивом і у проф. М. Міллера, бо він не міг того не знати, що посилення на емігрантського автора не є аргументом у таких випадках. Ми боїмося, що за тим прихована чиясь рука, що діє з якоюсь певною послідовністю.

Обидві статті написані в одному дусі і можливо одноразово. Дивує, що стаття проф. Міллера закінчується приміткою від редакції. Ту саму турботу виявляє проф. В. Ващенко, оборонити ОУН(б) від закидів про знищення В. Петрова. Ми не знаємо всіх подробиць цих "закидів", що про них так турбуються шановні автори, ми боїмося, що тут справа у відновленні призабутої справи. Бо всім відомо, які обвинувачення висунув П. Яблонь (він же П. Яровий) у своїй праці "Моя відповідь Крижанівським і всім іншим", видання "Самостійна Україна", рік видання не подано. Чи не йдеться тут ніби про "реабілітацію ОУН(б)", а насправді щоби витягнути на світ Божий стару призабуту справу? Систематичні статті в пресі ОУН(б), присвячення цьому питанню місця і в радіогодинах, — все це викликає здогад, чи не діє тут та сама рука, що колись піднялася на життя В. Петрова?

Для нас тепер зрозуміло одне: треба ім'я В. Петрова підняти на належну височину і поставити його в пантеон українських вчених і письменників, що жили, діяли і життя своє віддали за Україну і український народ.

Ми рішуче мусимо стати в оборону сл. пам'яті В. Петрова, як і кожного іншого із своїх колег, віднаклепів, з яких би джерел вони не походили.

Іван Розгін

Від редакції: Проф. д-р Ів. Розгін, стаття якого вміщена вище, звертається до совісти й чести своїх колег-вчених, щоб вони стали в обороні імені свого трагічно зниклого колеги В. Петрова (Домонтовича), одного з визначних українських вчених і талановитого письменника. Я б хотів, щоб над цим задумалось і все українське громадянство. Справа ця значно поважніша, як декому здається: тут маємо очевидний факт "таємничого" знищення визначного українця, тут маємо факт психологічного й фізичного терору над нашою творчою інтелігенцією.

Про цей терор я вже чимало писав, наводив фак-

ти. За останній час в деяких часописах ОУН(б), зокрема в "Гомоні України", знову посилюється атака на цілий ряд наших провідних вчених і літераторів: проф. Ю. Шереха, проф. В. Чапленка, В. Ів. Гришка, Ів. Багряного та інших. У "Г. України" досить виразно говориться, що ці особи (плюс П. Волиняк) мають на меті "приспати чуйність" еміграції ("Г. України", 25. 8. 56 р.) і просунути московсько-більшовицьку ідеологію, що вони шийють "тоншими й незаметними нитками" ("Г. України", 1. 9. 56 р.) і взагалі — їх курс — це "курс Тичини й Рильського"...

Ці обвинувачення не нові. Відомо ж, що ще перед "таємничим" зникненням В. Петрова у Мюнхені на Фіріхшуле поширювались летючки, у яких обвинувачували В. Петрова та Ю. Шереха в більшовизмі, так само відомо від учасників Міттенвальдської конференції ОУН(б), що там гостро ставилось питання про "ворогів ч. 1 В. Петрова, Ю. Шереха та інших".

Відновлення цієї кампанії сьогодні наводить на дуже сумні думки і сподівання, тому мене дивує мовчанка нашої преси і всього громадянства взагалі — все ж таки мова про найгірше очорнення не тільки зниклого В. Петрова, а й про очорнення живучих сьогодні визначніших вчених та літераторів. Уявіть собі, що сьогодні від нас зникнуть Ю. Шерех, В. Чапленко, Ів. Багряний, В. Ів. Гришко, Д. Гуменна (яка також часто "почитується" в "Г. України") — як тоді виглядатиме наша еміграція? Невже хтось спроможеться замінити їх?

Звичайний читач навряд чи додумається про причину цієї напасти на цілу групу визначних наших діячів. Вона дуже проста: ані В. Петров, ані Ю. Шерех, ані Ів. Багряний не пішли в члени ОУН(б), а В. Гришко з того членства вийшов. Про те, щоб у цю партію вступили В. Чапленко чи Д. Гуменна не могло бути й мови. Отже: хто не з нами, той проти нас! І все. Це й було причиною оголошення "тотальної війни" цим діячам — аж до "таємничого" зникнення В. Петрова включно.

Мені відомо, що на цих осіб був просто шалений натиск, щоб добитись вступу їх у партію: це робиться "і просьбою, і грозьбою". А коли стало ясно, що вони в партію не підуть, то розпочато обвинувачення їх у роботі на шкоду Україні і на користь ворогові.

Я певен сьогодні, що цілий ряд осіб з середовища УГВР докладно знають обставини, за яких зник В. Петров. Один з визначних угаверівців називав мені імена чотирьох осіб, які "допитували" В. Петрова. Він мені з обуренням говорив, що справа розкриття таємниці В. Петрова "сьогодні вже справа не людська, а Божа." На моє запитання, чого ж у такому разі він того не робить, я почув відповідь: "Бо мої колеги вважають, що сьогодні на це ще не прийшов час". Не знаю — може й так. Але знаю, що на цілий ряд визначних наших людей сьогодні роблять такі ж наклепи, як колись на В. Петрова. Отже... Хіба цього мало, щоб таки зважитись цю справу розкрити?

Очорнення доведено до абсурду: доходять аж до того, що обвинувачують Ю. Шереха навіть в уча-

сті у власовській армії! Багато читачів з Торонта і з-поза Торонта з обуренням питають мене, чому я не подам врешті до суду. Тільки тому, що соромлюсь внутриукраїнський скандал виносити між чужих людей. Та поскільки справа пішла аж занадто далеко, то я попереджую своїх "критиків", що судова справа може бути заведена першого-ліпшого дня, якщо це не припиниться. Я мовчав, поки обмежувалось наклепами на мене, та коли зневажаються мої кращі співробітники, то я стану в їх обороні. Формальною притокою може бути хочби дике просто обвинувачення Ю. Шереха в участі у власовській армії.

Було б шкода, щоб хтось подумав, що я забороняю критикувати Ю. Шереха та інших своїх авторів. Ні! Можна не погодитись і заперечувати думки Ю. Шереха від "а" до "я", але не обвинувачувати його (й інших) у праці на користь ворога, бо й дитині зрозуміло, що цього не було й нема. Ю. Шерех занадто сильна й благородна людина, щоб гніватись, коли хтось не погодиться з його думкою. За сім років співпраці я переконався, що в цьому питанні Ю. Шерех є просто виняткова людина — йому можна сміливо висловлювати думки, протилежні до його думок. І саме це, поруч з його подивугідною ерудицією та непересічним талантом, ставить його на перше місце серед наших вчених і літераторів. І хіба цього не вистачає, щоб усе громадянство одноставно виступило проти найбрудніших наклепів на нього і на інших наших діячів?

Мене дивує, що навіть "Українська Літературна Газета" (додаток до органу УГВР "Сучасна Україна"), у якій активно співпрацює Ю. Шерех та інші атаквані автори (напр., Ю. Чапленко) вперто мовчить. Хіба ж таки ще "не час на це", хіба ж таки не личить обороняти свого співробітника?..

Справа В. Петрова, яку тепер відновлено на сторінках органу ОУН(б) "Шлях Перемоги" дуже повчальна. І дуже загрозна. Я вірю, що щирі слова проф. д-ра Ів. Розгона дійдуть до свідомості еміграційної інтелігенції і ми спільними силами покладемо край очорнюванню наших провідних діячів. Не забуваймо, що вся провідна наша інтелігенція, яка не є в членах ОУН(б) чи на платній роботі в цій партії, по черзі очорнюється якнайгірше. Чи треба згадувати ще Ю. Дивнича, Йосипа Гірняка, Л. Івченко, П. Карпенка-Криницю та інших?..

Врешті ще хочу висловити свій жаль і смуток, що, досі всіма люблений і шанований, проф. М. Міллер, один з визначних співробітників "Нових Днів", піддався тискові і вплатався в цю непочесну справу відновлення кампанії проти В. Петрова. Маю відомості, що проф. М. Міллер шкодує, що в нього не вистачило сили встояти перед натиском. Якщо справді так, то це буде великою приємністю не тільки мені, а й усім співробітникам і читачам "Нових Днів", бо правду сказав мій приятель-угаверівець: справа В. Петрова — справа вже не людська, а Божа.

П. Волиняк

Петро ВОЛИНЯК

Так оце вам і Форт Вілліам...

Чи я вмю уявляти?

Форт Вілліам я знаю дуже давно. Ще з 1937 р., коли я сидів у Дніпропетровській "Вилці". "Вилка" — це спецкорпус для політичних у Дніпропетровській тюрмі. То був час царства Сталіна і Єжова, зразкових практиків російського імперіалізму в Україні.

У моїй камері сиділи два "прогресивні" канадійські українці, яких їх вожді умовили їхати в Україну, хоч самі залишилися "бідувати" в капіталістичній Канаді. Один з них був високий, сухорлявий з рижуватими вусами, а другий — опецькуватий, грубенький, лисий і весь порослий густим волоссям: від потилиці аж до п'ят. Одного з них звали Вус, а другого Чиж. Котрий з них був Вус, а котрий Чиж, я вже сьогодні не пригадую. Ми їх звали простіш: Пат і Паташон.

Коли було їм наші щасливі громадяни єдиної країни "будованого соціалізму" дуже допікали вже ("Ми, то ми! Ну, а якої ж біди ви з Канади сюди приїхали, коли й так у тюрмі не повернешся!"), то вони смиренно ставали поруч і казали: "Люди, плюйте на нас, бо ми дурні!" Ніхто, звичайно, на них не плював, бо в цих словах було стільки трагедії людської душі, що забувалось усе на світі.

Так ото ті Вус і Чиж і познайомили мене з Форт Вілліамом: вони рубали ліс у його околицях. З того часу Форт Вілліам я уявляю собі як місто, заселене темними, забитими, некультурними, хоч і дуже порядними людьми. Саме такими, якими були мої співкамерники — Вус і Чиж. Знаючи, що в капіталістичній Канаді жінки лісу ще не рубають (це привілей жінок "єдиної країни будованого соціалізму")

Уже можна придбати працю В. Чапленка „Українська літературна мова, її виникнення й розвиток“, 228 ст. Ціна 5 доларів. Книгарням відповідна знижка. Замовлення й гроші надсилати на адресу:

V. CHAPLENKO

c/o Ukrainian Technical Institute
320 East 14 St., New York, N.Y., USA.

„Українська літературна мова“ — це історія нової української літературної мови, підводить до зрозуміння сучасного стану нашої літературної мови і допомагає розбиратися в суперечних випадках практичного мововжитку. Як така, вона потрібна всім, хто пише по-українському або хоч цікавиться розвитком української літературної мови.

лізму!"), я уявляв собі Форт Вілліам зовсім без жінок і дітей...

Отак, згадуючи дніпропетровську "Вилку", Вуса та Чижа, я вийшов з вагону, став, щоб закурити, а тоді пішов помаленьку до станції: чого мені квапитись? Раптом біля входу у вокзал переймає мене якась симпатична, довгенька й струнка молода жінка і ставить питання руба:

— Чи ви будете редактор Волиняк?

Що за мара? Чи не червоне СБ (чи може й інше яке!) вислало її мені на зустріч? Та нічого не зробиш — мушу признаватись.

— Я називаюсь Ніла Гава. Вийшла вас зустрічати, бо всі наші люди на праці.

— Дуже дякую, але як ви мене пізнали?

— Я тиждень уже вивчаю ваше фото в "Книзі мистців", але ви зовсім не такі, як на тім фоті.

— Гірший?

— Та де! Багато ліпший!

Це, звичайно, на мене мало впливає, бо я все пригадую науку моєї бабусі: "Петрику, ти пам'ятай собі, що гарний чоловік усе гарний!"

Отже, я найменше думав, як невимовна краса моєї милої лисини впливає на гарний настрій моїх читачів (особливо читачок! — Це спеціально для бандерівського "Гармідеру України!"). Мене турбувало інше: який то з мене негодящий вгадько: думав, що не тільки гарних, а й ніяких жінок у Форт Вілліамі нема, а тут мила й симпатична Ніла аж на станцію вийшла!

Ні, "прогресивним" українцям таки не вір! Навіть тоді, як вони вилікуються від комунізму перебуванням у дніпропетровській "Вилці" чи на якомусь іншому московському червоному рожні...

Про що ми з моєю найдорожчою Галюсею мріяли у Форт Вілліамі?

Трошки про родину Михайла Гави. З його дружиною ми вже знайомі. Мушу тільки додати: вона полтавчанка. Але не з "монументальних меререфянок", за яких Дм. Донцов у своїй книзі "Московська отрута" записав мене, — поруч з багатьма іншими порядними й чесними та розумними людьми, — у класу "ідилічних смердів" та "гоголівських миргородчан": вона належить до тонких і довгих...

Михайло Гава — людина, завдяки якій я опинився у Форт Вілліамі, бо коли б не він, то це сталося б колись, колись... Його анкета така: галичанин, православний, угаверівець, громадський діяч на терені Форт Вілліаму, дуже вболіває справами шкіл, бібліотек, української пропаганди серед інших народів Канади — взагалі порядний політичний емігрант. З особливих прикмет має лиш одну: симпатичні, — жінки запевняють, що шовкові, — вусики...

Є в пана Михайла і пані Ніли двоє діток: старшенький — Славко, і менша — Галюся. Галюсі стукнуло п'ять і вона вже перший раз пішла до державної школи. Наша любов з Галюсею виникла дуже раптово: ще глянувши крізь склянні двері, вона кинула на мене таким вогнистим поглядом і так по-янгольському посміхнулась, що моє анти-

бандерівське черстве серце зм'якло і я став, за вразом Дм. Донцова, ідилічним смердом, а не націоналістом. Тому я відповів Галі тим самим: і поглядом, і посмішкою... Галя засоромилась (дівчина ж!) і прожогом до матері — показувати, яку вона "кицю" й "зайчика" намалювала сьогодні в школі.

Та мати її таки скерувала до мене. Мусіла Галя опинитися в мене на руках. Взаємна довіра й любов виникла "спонтанно", як кажуть галичани.

— А чи ти в нас довго будеш?

— Два дні.

— Ні, я не хочу.

— Ну, як не хочеш, то я поїду завтра в Торонто.

— Ні, ні! Я хочу, щоб ти був у нас чотири дні!

Домовились. Та Галюся не вгаває — не питати діти такого віку не можуть:

— А чи в мене виростуть довгі коси? Отакі о... і показує ручкою до пояса.

— Ну, — думаю, — добрий смак, дівко, маєш!

— Але поважно відповідаю: — Аякже! Навіть отакі! — і показую рукою до її колін...

Ви б побачили тоді радісну Галину усмішку! Вона аж пашіла від щастя й радості. Та я ставлю умову: лягати спати о 7-ій годині вечора, пити багато молока і ніякої кави чи кока-коли. Інакше коси будуть не довші, як у мене, а обличчя не рожеве, а зелене, як у жабки. Таких двох дівчаток я вже знаю в Торонті, і нічим тепер їм уже не можеш, бо не слухали маму й тата, не пили молока і пізно спати лігали...

Чи треба розказувати, як Галі почало смакувати молоко і як її в сон рано кидало? Якби хтось запевнив мене, що і в мене будуть "коси, як житні покоси", то й я о 7-й спати лігав би...

Словом — хороша моя фортивіллямська любов. Чудова! Але... чи дозволять Михайло й Ніла Гави "узагальнити" їх Галю? Поговорити на її прикладі про всіх наших дітей? Відчув я в її мові щось чуже. Почав стежити: жодного поганого чужого слова, жодного жаргонізму! Але щось чуже є. Знайшов його в інтонаційній будові речення і — ледь-ледь помітне — у звуковому складі мови. Тепер проблема: відки це в неї? У школі була лиш кілька днів, батько й мати розмовляють цілком поправно, дід і баба (полтавчани) — навіть дуже добре. Хто знищив мову Галину? За кілька годин я вже розшукав цього "злочинця" — це був Галин рідний братік, Славко. Він старшенький, кілька років ходить у школу, у Пласт, буває поза хатою і він уже піддався чужим впливам. Галя ж з ним найбільше буває — тато й мама працюють, дід і баба також, та й живуть вони окремо, — і в Галиній мові вже нема ані української мелодійності, ані рівного музичного тону — все це порушено чимсь чужим, грубим, рваним, кострубатим. А вона ж іще ліпша з ліпших!

І от я мрію: коли настане той час, що наші батьки, вчителі і священники, наша преса, література, врешті — всі наші національні сили ударять у дзвін тривоги з приводу цієї найбільшої загрози? Але не загальниками, конкретно, даючи рецепт на ліки?..

Часто чути, навіть у пресі, що можна бути добрим українцем, знаючи погано, — чи й ніяк навіть! — українську мову. Я це твердження розцінюю, як національне шкідництво, а не тільки як разючу некультурність. Треба тільки бути хоч трошки спостережливим, щоб побачити, яка трагедія відбувається в родинах “старих” канадійців та американців. Правда, їх діти часто хочуть бути українцями, хочуть любити Україну, але вони її люблять розумом, а не душею, вони вже не українці, хоч і не канадійці. Я міг би навести десятки прикладів, але нема на це місця. Я тільки скажу, що їх дерев'яна мова — найгірше зло не тільки нашого народу, а й людства взагалі: неповноцінність культурна тут очевидна.

Мені скажуть: нема на це ради. Неправда, є. Треба тільки хотіти, вірити в перемогу, треба знати, що мусимо виховати повноцінних людей з своїх дітей, треба не бути ледачими малоросами.

Даю приклад. Є в Торонті в мене така собі давня, давня “любов”. Зовуть її Рая. Коли та Рая кілька років тому прийшла вперше до мене в школу, коли я почув перших її кілька слів, то я вирішив, що не тільки її батьки, а й діди в Канаді народились. Але... моє діло вчити. І вірити. І я так роблю. Появилися й перші наслідки і моє вчительське серце аж стукає від вдовolenня: з двомовного скаліченого покруча роблю людину — гарну, благородну, культурну, яка гарно володітиме двома мовами: українською й англійською.

На перших батьківських зборах я інформую кожного батька про успіхи й неуспіхи їх дітей: “Рая..., ураховуючи, що це дитина батьків, які народилися в Канаді, має чималі успіхи, дуже сумлінна в нauce, дуже мила дитина, надзвичайно чутлива на ласку, людяна, охайна, чепурна, трошки занервова, що властиво багатьом канадійським дітям...” Але я бачу, що Раїна мама густо червоніє і, не витримавши, каже:

— Вибачте, але ми в Канаді менше двох років. Я все це знаю, і душа в мене болить, як я чую її мову. Та ми обоє на праці, а вона в чужій школі, між чужими дітьми... Чи можна це направити?

Тут уже й я червонію... Почали направляти. Беру Раю під особливий догляд. Скоро наша взаємодовіра і взаємна любов з Раєю дійшла до того, що вона заявляє мамі: “Пан Волиняк — мій другий тато”, “я його дуже люблю” і т. д. Я вже три роки не працюю в школі, але любові нашої з Раєю невидно кінця ще й сьогодні. І я можу стати на вулиці і заявити всім нікчемним скептикам: Так, я переміг асиміляцію! Ніхто сьогодні, розмовляючи з моєю Раєю, не осмілиться сказати, що в неї погана мова — я можу йти з нею на змагання не тільки в Канаді, а й в Україні. Бо цього хотіли Раїні батьки і я, її вчитель.

А чи ви думаєте, що тільки Рая в мене така?..

Моя фортвілліямська “любов” мріє, щоб у неї була “руса коса до пояса”. І вона її матиме. Я ж мрію, щоб ми всі допомогли моїм найкращим у світі Галюсям, Раюсям, Наталям, Оксанкам, Славкам устояти перед асиміляцією. А вони варті нашої уваги. Чи ви, українські батьки й матері, вчителі і

священники, знаєте, яких ви чудових дітей маєте? Чи ви знаєте, що рівних їм нема в світі?..

Тепер питання: чи маю я право вірити в мої мрії, як вірить у свої моя нова любов — Галя Гава?..

Пограймося в математику

На моє запитання скільки українців у Форт Вілліамі, мені відповіли: “Кругло 5.000”, а всього населення “стільки, як у вас у Торонті українців”. Мабуть так і є, бо населення Форт Вілліама й Порт Артура (юридично два міста, а територіально одне, як Сант Пол і Міннеаполіс у США) налічує 66.000 осіб. Форт Вілліам і Порт Артур — два величезні порти з чи не найбільшими в Канаді елеваторами. Хліб довозять з центральної й західної частин Канади, головню з Саскачевану, зсипають в елеватори, і відси він пароплавами йде в різні частини континенту. Ці два порти приймають річно понад 2.500 кораблів з 7.000.000 тонн вантажів!

Розташовані вони на одному з найкращих і найбільших озер континенту — Супіріор, саме в місці, де в нього впадає річка Каміністікв. Форт Вілліам славиться сибірською зимою, але соняшним українським літом, чудовими краєвидами і прекрасним повітрям. Місто невеличке, з широкими вулицями, чистенькими, як узагалі в Канаді, будиночками. І живуть там наші люди дуже спокійно і, мені здається, й вигідно. Хати там удвічі дешевші, ніж у Торонті. Коло кожної хати — пахне Україною: цвітуть великі повні жовті гвоздики, ростуть буряки, шавель (виписав хтось з України насіння його в листі і тепер скоро на всю Канаду насіння шавлю постачатимуть!).

Є у Форт Вілліамі дві православні парафії, дві католицькі, є будинок УНО, є товариство “Просвіта”, яке в цьому році справлятиме свій 50-літній ювілей. Є серед просвітян багато піонерів. Є між ними й учитель-піонер, який мав у 1916 році у фортвілліямській українській школі 150 дітей. Тепер там українців куди більше, але 150 учнів і з усіх шкіл не набереться. Зветься цей учитель К. Чеховий. Скільки він може розказати цікавого і який то матеріал для письменника!

Але мене цікавить математика. Вірніш, звичайна арифметика. Отже запам'ятаймо: 5,000 українців “кругло”... Є товариство “Просвіта”, головує в нім мій знайомий Семен Йосипович Пуляк. Людина відома не тільки там, а і в цілій Канаді — старий канадійський діяч, сусівець. А в підвалі тієї “Просвіти” є своя власна українська пивна, у якій можна “з патріотичного обов'язку” випити пива. Був і я там, звичайно (це вже деталь спеціально для бандерівців!). Довідався нелегально, що на річних зборах “Просвіти” звітовано, що в тій пивній протягом минулого року продано пива шклянками на 10.000 дол., а пляшками на 15.000 дол. Разом на 25.000 тисяч! Непогано, правда? З прибутків утримується школа і обслуга будинку, бібліотека.

Та не всі ж українці “національно-свідомі”, себто не всі п'ють пиво тільки в пивній “Просвіти”: більшість, очевидно, п'є в чужих “барах”. І не всі ж п'ють тільки пиво, п'ють же й вино та горілку, які дорожчі від пива. Судячи зі звіту про “здо-

бутки на національній ниві” т-ва “Просвіта” я прийшов до висновку, що найменше 100 тисяч доларів лишили за рік мої земляки фортвілліамські по всяких “барах”, отже, **по 20 дол. на особу**. Ну, і дай їм, Боже! Чому ж і ні? Ще ж князь Володимир ствердив, що “веселіє Русі єсть піті...”

Та у Форт Вілліамі є й книгарня А. Олійника, старого книгаря канадійського. Питаю я його: “Пане Олійник, на скільки книжок продає за рік?” “О, на яких 5-6 соток...” Виходить... **по 10 центів на особу, або в 200 разів менше, ніж на пиво й горілку!** Правда, мило й симпатично? А ви кажете, що ми не патріоти й малокультурні! І як вам не соромно на нас наклепи зводити!..

Більше я в математику “не граюсь” — досить! Можна б, звичайно, виректись Форт Вілліама, якби це тільки там так. Та в Торонті ж (не маю сумніву!) справи ще “кращі”. Тільки тут уже так легко не порухуєш!

Зустріч з читачами...

Іхав я, звичайно, не до читачів, а на доручення СУЖЕРО. Іхав шукати загублену в канадійських пушах українську людину, особливо людину з центральних українських областей. Мені здається, що я її знайшов, що її пізнав там, що врешті, ми домовились з нею, що вона вилізе з власної хати на світ Божий. А ми всі в Торонті цього дуже хочемо і чуємо свою вину за кожную нашу людину, яка зникає безслідно з громадського життя — вона тоді скоро і взагалі зникне з українського рахунку.

Та, як завжди, я використав цю нагоду, щоб зустрітись і з своїми читачами. А фортвілліамські читачі в мене заслуговують особливої уваги: серед них більше галичан, ніж “східняків”, серед них найбільший відсоток “старих” канадійців, серед них багато католиків і є люди різних партій: читачів там небагато, але дуже вони різні.

На зустрічі було 37 осіб, між ними одна жінка (ліс таки своє робить!). Коли я просив на розмови у справі СУЖЕРО скликати мені яких 15-20 осіб, то на зустріч з читачами я просив закликати всіх, хто хоче: і бандерівців, і уредівців, і оунівців і радикалів (там ще є й вони!): нікого я не боюсь, усіх уважно слухатиму і всім найчесніше відповідатиму. Та побоялись все таки мої прихильники зробити загальне повідомлення, мовляв, можуть прийти бандерівці і “наробити дешпету”. А мені й шкода, бо я певен, що самі бандерівці дуже хороші хлопці, тільки оті “бандеринята”, що наверху сидять, часто з розумом і совістю розминаються. Та були й бандерівці трохи і я з приємністю стверджую, що поводитись вони цілком нормально, як і всі порядні люди.

Головував на зборах все той же угаверівець — М. Гава. Говорили ми багато й довго (понад три години), дістав я, звичайно, добре на горіхи, за що сердечно дякую всім своїм читачам. І це широко. Коли б це не було нескромністю, то я сказав би, що я ось уже сьомий рік тягну ціле видавництво тільки тому, що прислухаюсь до свого читача. Я його намагаюсь вивчати, я хочу увійти в його душу, жити з ним одним життям, дихати одним духо-

вим повітрям. Багато читачів і авторів це бачать. Часто навіть жартують на цю тему. Ось, наприклад, минулого Великодня група найсимпатичніших читачок і авторок з Міннеаполісу передала мені кілька дуже гарних писанок, а між ними одна, яка зветься “Волиняк ловить рибку в мутній воді”, ще й з допискою: “Хитрий дядя!” Признаюсь у своїй “хитрості”: так, я вивчаю читача і шукаю шляхів до нього. Тут без спириту й хитрости не обійдеться: читач дуже різний освітою, походженням, партійністю, церквою і т. д. Треба пройти між ним і не спіткнутись, а разом і не наступити комусь на його болючого мозоля. Не завжди це мені вдається, але я того прагну. Тому залюбки і дуже уважно слухаю читачеве невдоволення. Оце і є моя “хитрість”.

М. Гава обіцяв мені вислати протокол тих зборів і я в наступному числі подам його до відома всієї “новоднівської родини” читачів і співробітників. Сьогодні я скажу тільки: я дуже тішусь тією зустріччю, вона мені багато дала — я фортвілліамських читачів тепер уявляю цілком і мені здається, що ми з ними й надалі будемо друзями, як і дотепер.

Потішу тільки своїх авторів: ви працюєте не дарма — навіть у далекому Форт Вілліамі вас знають, люблять і шанують, навіть ваші праці, друковані в “Нових Днях” і кілька років тому, у Форт Вілліамі пам’ятають. Мені здається, що жоден інший часопис не має таких хороших читачів, як “Нові Дні”. Хіба це не найкраща плата за нашу, дорогі співробітники, важку працю?..

Гордість Форт Вілліаму — Какабека

Та я не певен: Какабека, чи Бекакака? От забув записати, а тепер і не пригадую, як то правильно буде... Та чи так, чи інак, слово, як бачите, цілком

НАЙ ВІДЖИВНІШИЙ
СТРАВНІШИЙ
ДЕШЕВІШИЙ ХАРЧ.

ЩО МАЄ В СОБІ ВСІ ВІТАМІНИ, ЦЕ

МОЛОКО

І МОЛОЧНІ

ПЕРЕТВОРИ

СПОЖИВАЙТЕ

ВИСОКОВАРТНІ ПРОДУКТИ

ЄДИНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОЧАРНІ

ROGERS DAIRY Ltd.

459 Rogers Road, Toronto, Ont.

Phone: RO. 9-7193

українське і я дивуюсь, як то досі деякі автори “Нового Шляху”, які вже блискуче довели, що єгиптяни й абіссінці — нащадки наших славних предків, а за Бекуаку, чи Какубеку й досі не згадали: то ж очевидно, що Форт Вілліам одне з найстаріших українських міст, а канадійські індієці — нащадки полян чи хоч гуцулів!

Какабека — чарівний водоспад на одній з річок за яких 20-30 хвилин їзди від Форт Вілліаму. Висота його майже дорівнює славній Ніягарі. Вода в ньому не падає, а майже пливе в повітрі. Вночі водоспад освітлюється різнокольоровими світлами і шумить, шумить... Над ним — чималий готель і ресторан, у якому можете купити пиво “Какабека”. Дуже приємне пиво — пахне дріжжями. Їздив я туди в товаристві о. прот. О. Новицького, пані-матки Ольги і матері пані Ніли Гави.

Між іншим, я мав нагоду бути на відкритті концертного сезону у Форт Вілліамі: Форт Вілліам шановував пані-матку Ольгу з нагоди 25-річчя її диригентської і співацької праці. Заля УНО була переповнена, виступали хори обох православних церков, якими диригує Ольга Тітовна. Співала й вона сама. Чи личить мені писати рецензію? Ні, я тільки скажу, що Ольга Тітовна має такий приємний і дзвінкий сопран (з колоратурним “зафарбленням”, якщо вільно так висловитись), і що вона так легко й невимушено проспівала дві арії з опер Пуччіні і “Пісню киянки” Вериківського, що я забув про фортвілліамські ліси — мені здавалось, що я на добром концерті в Торонті десь.

З Какабеки ми поїхали ще на “Індіанську гору” по опеньки. Признаюсь тепер, що я у Форт Вілліамі теж справляв ювілей, як і Ольга Тітовна: вона справляла 25-річний диригентський ювілей, а я 21-річний “опеньочний” — востаннє я чув як пахнуть опеньки в 1935 році в Карелії на Біломорсько-Балтійському каналі імені Сталіна... Але яка різниця: у Карелії — голод, холод, мох, болото і повільна смерть від російського окупанта. У фортвілліамських лісах — чудові дерева, трави, ягоди, багато сонця й п'янке повітря та воля людині. І маючи це все, мої богоприємні “східняки”, “совети”, чи як там ще нас зовуть усякі людоненависники бандерівські, мусять пам'ятати про всякі Карелії, Колими, Мордовію — мусимо робити все що в наших силах, щоб бодай улегшити перебування наших батьків і братів та сестер дома (по них же ще й сьогодні танками їздять!), бо інакше ми на іншу назву крім “советів” не заслужимо.

Чи ж не того я до вас їхав?..

От і кінець. Ще лиш подякувати Михайлові й Нілі Гавам та їх батькам за турботи, за теплу хату і тепле людське ставлення. Те саме й отцеві та пані-матці Новицьким — за гостину, за Какабеку, поїздку та опеньки...

Приємно згадати й гостинного та товариського С. Пуляка, П. Михайлишина, П. Свириденка, симпатичного Бориса Журу (“Ну, й як ти його підеш на ті збори, коли тут саме почався сезон на рябчиків та зайців!”), відомого мецената й громад-

ського діяча з Манітоби В. Перепелюка, з яким ми випадково вдруге стрілися вже не на церковному Соборі у Вінніпезі, а аж у Форт Вілліамі, ну, і Іллю Опанасовича Вишинського, на якого сьогодні надіється весь добрусівсько-сужерівський рух цілого віту і околиць... Але І. Вишинського мені страшно й згадувати: він же казав: Напишіть же щось про осінь! Не вийшло, брат! І не вийде доти, поки я не здобуду додаткових 500-600 платних примірників “Нових Днів” — аж тоді я розвантажую себе. І аж тоді читачі матимуть право вимагати, щоб я щось путяще написав: я вже кілька років говорю про дві дитячі платних примірників журналу...

Т-ву “Просвіта” дякую за залу на збори СУ-ЖЕРО, а управі УНО — за безплатну залу на збори читачів. Читачам же — за одверту критику й щирі побажання.

РЕЦЕНЗІЇ

Ігор Качуровський, “В далекій гавані”, поезії, стор. 87, обкладинка Валерії Гутник, видавництво “Слово”, Нью-Йорк — Буенос Айрес.

Якщо б кожна чергову збірку поета уважати етапом в його мистецькому розвитку, то друга збірка поезій І. Качуровського “В далекій гавані” не додає нічого спеціально нового до його творчого профілю. Справа в тім, що в силу специфічних обставин виступивши в літературі з деяким, як на поета, спізненням, він не мав, чи принаймні не пройшов на очах читачів, початківського періоду і дебютував як зрілий, світоглядно і технічно сформований поет. У першій збірці Качуровського “Над світлим джерелом” (Зальцбург, 1948) є сильніші й слабші поезії, але немає елементів початківства. Про “невправність пера”, стилістичні і формально-технічні недоліки не доводилось говорити. Тим більше не доводиться говорити про них тепер. “В далекій гавані” — літературно бездоганна, позначена справжньою поетичною культурою, збірка. У наш час, коли поетичне, ба, навіть мовно-синтаксичне недбальство стало прикметою часу, чистота поетичного тону І. Качуровського і взагалі культурність його збірки має показове значення.

Зупинімося коротко над тематикою поезій Качуровського. Це — сфера, у якій критика, назагал однозгідна в оцінці поетичної техніки авторової, може чимало розходитись. Не вважаючи тематику поетичного твору мистецьким компонентом першорядного значення, ми не схильні, однак, применшувати значення тематичної актуальності в поезії, як її додаткової вартості. Все це речі, щоправда, відносні, бо те, що актуальне сьогодні, може бути неактуальним завтра, і навпаки — але твори справжнього мистецтва саме й знаменні тим, що якимсь незбагненим способом, під тим чи іншим аспектом, ніколи не втрачають актуальності — байдуже, буде це епопея про троянську війну, чи скарга про те, що “вмер горобчик моєї коханої”.

Поезії І. Качуровського тематично різноманітні і, за малими винятками, актуальні. Як підказує вже сама назва збірки — “В далекій гавані” — лейт-мотивом її є пройняті гіркотою еміграційні будні

в далекій гавані нашого бездоріжжя. Поет мелянхолійно порівнює нашу долю з долею кораблів, що побувавши на всіх морях, під всіма широтами і вітрами, зупинились доживати свої понурі дні у далекій закутині порту:

Ми ж бо повні весінніми силами,
Дальніх прагнемо плавань... І ось —
Поміж барками напівзогнилими
Кинуть якоря нам довелось!

Але поміж зогнилими барками, у портовій дільниці чужого міста, "де спека, пил, іржа", — пульсує все таки непогамоване людське життя з його турботами, радощами і болями. І поет виступає в цьому житті то в ролі врівноваженого споглядача-філософа, доволі навченого життєвим досвідом, щоб не бути надміру емоційним, то в ролі безпосереднього, більш чи менш активного його учасника. Часто ці мотиви сплітаються, особливо в ліриці, і тоді маємо твори, пройняті надзвичайною, може тільки Качуровському серед наших поетів властивою, сумовитою теплотою. Вона позначає, зокрема, такі поезії, як "Тут, на півдні, весна невесіння", "Без присв'яти", "У великому людному місті" та інші.

Є у збірці Качуровського поезії, позначені добрим впливом неокласиків ("До Мелеагра", "Якщо це станеться", "Іноді дивна мені, незнана мелодія сниться"), а в поезії "Втома" і зовсім чується інтонація епічних творів Рильського, так само, як поезія "Ще в доках портових" — перегукування Плузника з неокласиками. Але не це важливе, це — лише замітка на бережках. Значно цікавішим явищем для широкого читача є загальний тон поезій Качуровського. А тон цей, за малими винятками, песимістичний. Навіть "Лист до принцеси Мрії" за його позірною грайливістю маскує гіркоту. Автор, поза сумнівом, песиміст. Цього враження не змінює назагал оптимістичний, як і належить на закінчення, неогексаметр на 60-ій сторінці. І хоча песимізм, як світогляд, не може бути гаслом жодної здорової доби, бо не кличе й не веде нікуди, він добрий уже тим, що включає в себе філософський спокій пізнання, ширість гіркого досвіду, що навіть "найкращий із можливих світів" є і завжди буде недосконалим.

Тому зовсім не випадково поет говорить про "жорстокі шляхи свободи", про біль скороминучих, випадкових зустрічей, про "очей чистоту і ширість", як про щось найцінніше в світі, чого ніколи не замінити ніякими на позір важливими, але в суті речі маловажними реальностями. Невипадково в однім місці читаємо таку разючу своїм реалізмом річ як "Відчай" (стор. 50), і таку як "Пам'яті Гамсуна" (стор. 37). Автор заплатив чим міг, але багато заплатив за свої "життєві університети" — і тому для нього зовсім ясно, де і з ким його серце. У безпросвітних буднях "далекої гавані" йому присв'ячує не тільки те найкраще, що він бачив або пережив у житті, але й те, що знайшов у прочитаних книгах. "Це не уява сплітає химерні мережі", — каже він про любих його серцю літературних героїв, — "це — пережите, це те,

що навіки зі мною". І його зовсім не бентежить, що

Можливо, для когось нема ні Едвард, ні Вікторій — Тільки білизна в порожнім футлярі від скрипки.

Збірка І. Качуровського викликає багато думок і настроїв, про які можна б чимало говорити. Вона має в собі багато того, чим живе покоління 20-их років народження, покоління, до якого з болем звертається в 66-67 числі "Порогів" Вас. Онуфрієнко.

На закінчення маленький коментар до рядків про актуальність поетичного твору, ніби між іншим сказаних на початку.

Уміючи бути актуальним, Качуровський міг би й не конче звертатися до античних, мітологічних мотивів, якими явно перевантажена збірка. Поет, звичайно, може дозволити собі час-до-часу втекти в світ казок минулого, але в Качуровського це, здається, стає свого роду поетичним "гоббі", що загрожує заслонити дійсність. Коли автор "бачить душу свою крізь прочитані книги" Гамсуна, Едмунда Ростана і їм подібних, то це ми можемо розуміти. Але нам не зовсім зрозуміло, що вабить автора до сюжетів типу "Беовульф" чи "Після бою". "Це не для нас, не для живих", — говорючи його ж словами. Досконалість цих літературних вправ на мітологічну тему не робить їх, проте, нічим іншим, ніж вправами, збором мертвих квіток без запаху. А втім, це моя приватна думка, моє особисте знайомство з автором може бути тільки запорукою ширости, але ніколи непомильности.

"В далекій гавані" — в обох її частинах, оригінальний і перекладний — безсумнівний творчий успіх автора. З перекладів найкращі з Кюренберга й А. Толстого. Книжка належить до тих, на жаль, нечислених поетичних збірок наших сучасників, що їх приємно мати в своїй бібліотеці.

Б. Олександрів

МАЄМО ТАКІ ДИТЯЧІ ВИДАННЯ:

Тарас Шевченко — ВІРШІ, стор. 44, формат: 10x7, 42 ілюстрації і портрет Т. Шевченка роботи Слищенка. Колоровий друк, обкладинка двокольорова, гарний папір. Ціна \$0.90

РАЙДУГА — збірка для дітей молодшого віку, стор. 16, формат 10x7 цалів, 26 ілюстрацій, гарний папір, кольоровий друк, обкладинка в 2-х кольорах. Ціна \$0.35

М. Трублаїні — ПРО ДІВЧИНКУ НАТАЛОЧКУ І СРІБЛЯСТУ РИБКУ", стор. 16, формат 10x7 цалів. Велика на всю сторінку ілюстрації, обкладинка в 2-х кольорах. Ціна \$0.40

"СОНЕЧКО Й ХМАРИНКА" — збірка для дітей молодшого віку, стор. 16, формат — 10x7 цалів, 33 ілюстрації, гарний папір, кольоровий друк, обкладинка в двох кольорах. Ціна \$0.35

"РУКАВИЧКА", стор. 16, формат 10x7 цалів, великі й гарні ілюстрації, кольоровий друк. Ціна \$0.40

NOWI DNI
Box 452, Terminal A
Toronto, Ont., Canada

МАРКО ВОВЧОК І ЦАРСЬКА ЦЕНзуРА

На початку 1859 року в Петербурзі був створений особливий таємний Комітет для нагляду за пресою. До нього ввійшли три царедворці: граф Аделберг, син міністра двору й друг Олександра II, начальник штабу корпусу жандармів Тимашев і член державної ради Муханов. За експерта до складу комітету був запрошений цензор і історик літератури О. В. Нікітенко, який вважався лібералом.

О. В. Нікітенко на протязі багатьох років писав щоденник, який є зараз одним з дуже цікавих документів з історії літератури початку минулого сторіччя. Щоденник Нікітенка був виданий після його смерті і перевиданий в 1905 році. Проте ці видання були дуже неповними, бо мемуарист заповідав, щоб його спогади не виходили поза межі сім'ї. Крім того частина матеріалів була спалена його дочками. Випадково уцілило кілька зошитів, але до цього часу вони не були опубліковані. В них є чимало невідомого досі матеріалу. Зокрема, Нікітенко відверто повідомляє ряд фактів з історії цензури. Таким, наприклад, є досі невідомий факт заборони видання повістей Марка Вовчка.

Ось що записав Нікітенко про одне з засідань (від 29 березня 1859 року) Комітету для нагляду над пресою:

„Тимашев прочитав безіменний донос про те, що в „С.-Петербуржских ведомостях” надруковано повідомлення про підготовку перекладу малоруських повістей Марка Вовчка на російську мову і про намір деяких літераторів пустити їх у продаж по найдешевшій ціні. Донощик... вказує на страшенну шкоду, якої може завдати поширення серед народу подібних речей. Я заявив, що не розумію ні цього заходу, ні шкоди від нього... На це Муханов спитав: чи знаю я „Козачку”? „Ні” відповідав я. Він переказав її

зміст. Виходить, що повість ця написана з метою щоб підбурити селян проти поміщиків, їх гнобителів-власників. Вона може дійсно справити погане враження. Дивно, що подібні речі друкуються тепер, коли йдеться про знищення зловживань проти яких повстає автор „Козачки”. Це спавжній анахронізм. Муханов хотів повідомити про це міністра народної освіти. Дивно також, що перекладачем повістей Вовчка в „С.-Петербуржских ведомостях” названий Тургенев, який зовсім не знає малоруської мови. Це, мабуть, яка-небудь спекуляція”.

Перше повне видання щоденника О. В. Нікітенка в трьох томах підготував до друку в Ленінградському відділенні Держвидаву І. Я. Айзеншток. До нього входять зовсім невідомі матеріали — рукописи Нікітенка обсягом близько десяти друкованих аркушів.

И.Піккієв
(„Літ. Газета“)

УКРАЇНСЬКІ НАРОДНІ ПРИКАЗКИ

І риба співала б, коли б голос мала.

Орел мухи не ловить, а слон за мишею не ганяється.

На те і щука в морі, щоб карась не дрімав.

Барвінок на вінок, а полинь на віник.

Риба не без кости, чоловік не без злости.

Під тобою лід розтає, під мною мерзне.

Хитрий як чорт, дурний як ворона, а упертий як свиня.

Добрий чоловік: на печі сухий, у воді мокрий!

Телят боїться, а воли краде.

Полоханий заєць і пенька боїться.

Сила воляча, а ум курячий.

Горе тобі, воле, коли тебе корова рогом коле.

В одязі — панок, а без одягу — пеньок.

У КАНАДІ ВАШЕ МАЙБУТНЄ СВІТЛЕ!

Однаково чи Ви в Канаді вже багато років, чи лише короткий час, Ви поважно починаєтесь до поступу цієї країни.

Ви стали співником у допомозі зросту Канади і Ви ділитимете її світле майбутнє.

Банк Нової Шотляндії є співтворцем росту Канади ще з 1832 р. Своїми більше ніж 380 відділами в Канаді та за кордоном Банк Нової Шотляндії може Вам допомогти в усіх Ваших банкових проблемах.

Щоб одержати швидку, ввічливу обслугу, відвідайте керівника найближчого Вам відділу Банку Нової Шотляндії. Вам корисно познайомитись з цією людиною.

THE BANK OF NOVA SCOTIA

Ваш співник що з ним допомагаєте зростати Канаді.

ТЕАТРАЛЬНІ ВІСТІ З УКРАЇНИ

Київський театр музичної комедії виставив оперету А. Айвазяна "Східній дантист" (автори лібретто Я. Зіскінд, Г. Регістан, Т. Сар'ян). Ставив оперету І. Земгано, режисер М. Пиливський.

Другою виставою цього театру була музична комедія сучасного мадярського композитора Вінце Отто "Боці, боці, тарка", що пройшла з великим успіхом (постави І. Земгано, режисер Л. Пресман, декоратор — Я. Склітовський, балетмайстер — Б. Таїров. Танцювальні картини народного свята в селі (другий акт) та весілля (третій акт) полонять глядача барвистими фарбами, динамікою, невпинними веселощами, оптимізмом.

Львівський театр опери та балету показав нову постанову балету "Пер Гюнт", Грига (до 50-ліття дня смерті Г. Ібсена). Режисер-балетмайстер Н. Трегубів, диригент — Я. Вошак. Критика високо оцінила гру основних виконавців: О. Поспілова — Пер, М. Білова — Інґрід, Л. Орловська — Сольвейґ, Л. Ковч — донька короля, Є. Цвітнікова — Оде та О. Сталінський (Мас Мон).

Три нові вистави дав Київський театр ім. Франка ("Дядьків сон", за Ф. Достоєвським, переклад Є.

Мадущенка, "Золоте листя" (сучасна п'єса Вадима Собка) та "Арсенал" В. Суходольського (в другій редакції). Останню п'єсу ставив М. Крушельницький, "Золоте листя" — В. Гакебуш. "Арсенал" — п'єса про "військові події в Києві, про працю французької місії, про клясові взаємовідносини на селі і про дії Петлюри." Ленін і Вол. Винниченко — дійові особи п'єси (в першій редакції був ще С. Петлюра).

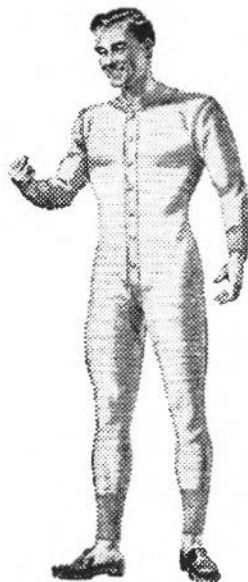
Рецензент Є. Сурков зазначає, що "у Крушельницького в цій праці нахил і в плякатність, і в нудний, байдужий побут. Плякатність особливо відчувається там, де з'являються особи, що відтворюють табір контрреволюції. Генерал Табуї (Його І. Колонекко грає так, як на всіх провінційних сценах прийнято грати французів), преславний Винниченко, у ролі якого досвідчений актор П. Сергієнко, скований і напружений так, ніби він тільки вчора введений у вистави, міністр Центральної Ради Порш в майже карикатурному тлумаченні І. Маркевича — все це персонажі, зроблені за шаблоном, вирішені засобами давно відомого трафарета..."

("Театр", ч. 7, Москва, 1956).

Penmans

"71" СПІДНЯ БІЛИЗНА

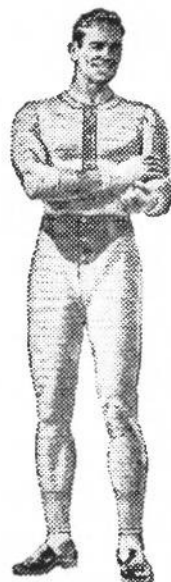

Ця зимова спідня білизна з природньої тканини м'якою, що дає ошадність, вигоду та охоронне тепло, носить довго та легко переться.

За помірковану ціну — повне задоволення — незвичайно вартісна спідня білизна.

Можна одержати: сорочки, підштанці та комбінації для чоловіків та хлопців.

СЛАВНІ ВІД 1868 р.

ДЖОРДЖ ДРЮ ВІДІЙШОВ ВІД ПОЛІТИЧНОГО ЖИТТЯ

Провідник Прогресивно-консервативної партії Джордж Дрю відмовився від свого поста лідера партії і голови опозиції у Федеральному Парламенті Канади. Зробив він це виключно через стан свого здоров'я, за порадою лікарів.

Джордж Дрю — один з найвизначніших ворогів комунізму і тюрми народів СРСР, один з найвизначніших у Канаді прихильників поневолення Москвою народів, зокрема українців. Тому його відхід від активного політичного життя українці Канади приймуть з сумом і жалем.

Джордж Дрю дуже добре знає СРСР. Він знає його не тільки "з книжки" — у свій час він багато мандрував просторами СРСР і вивчив це потворне твориво й практично.

Мені здається, що з усіх державних і політичних провідників Канади Джордж Дрю був людиною з найсвітлішим розумом (у питанні ставлення до СРСР) і з найщирішим серцем. Коли стягло питання про боротьбу з комунізмом, він не рахувався ні з чим.

Пригадую собі 1953 рік, рік у якому українці відзначали сумне двадцятиріччя голоду в Україні, пляново зорганізованого Росією. Я тоді очолював комітет у Торонті. Ми — комітет і відділ КУК-у — вишукували всі можливості, щоб про голод в Україні заговорила вся канадійська преса, щоб цілий світ знав про злочини Москви. Вирішили запросити, знаючи його прихильність до нас і ворожість до російського комунізму, Дж. Дрю на доповідь.

Він запрошення прийняв, але попередив, що не певен, що вернеться на день демонстрації з Англії, куди він мав виїхати на коронаційні врочистості з нагоди вступу на престол Її Величності Королеви Єлисавети II.

Ця вістка нас засмутила. Здавалося, що всі наші пляни більшого розголосу демонстрації заваляться. Справді, напередодні демонстрації Дж. Дрю ще в Канаді не було...

Субота, 10 година вечора, а завтра демонстрація. **НОВІ ДНІ, ЖОВТЕНЬ, 1956**

ція. Сидимо ми всі в канцелярії КУК-у і обмірковуємо деталі. Раптом телефонний дзвінок — з Монреальського летовища обзивається Джордж Дрю: "Я скоротив на кілька днів своє перебування в Англії, я вже в Монреалі, завтра виступаю на вашій протестаційній демонстрації."

Чи треба говорити про нашу радість від цієї вістки? Ми були певні, що принаймні вся торонтонська преса подасть вістки про нищення українців і наш протест!

Так і сталося: на вічі у Квінс Парку було не тільки коло 15 тисяч українців, а й десятки редакторів та репортерів канадійських часописів. Джордж Дрю на нашому вічі виголосив промову на тему зовнішньої політики Канади, яка була початком виборчої кампанії (до Федерального Парляменту).

Вся преса східньої Канади писала про голод і поневолення України, про наш протест, про нашу боротьбу з Москвою...

Джордж Дрю цікавий не тільки, як політичний діяч. Це й дуже мила, симпатична людина, людина надзвичайно вихована й культурна: з ним завжди приємного було зустрічатись, його приємно було слухати.

І коли сьогодні Джордж Дрю через стан свого здоров'я відходить на якийсь час від активного політичного життя, то я думаю, що читачі "Нових Днів" не матимуть до мене жалю, коли я висловлю йому від них усіх найширшу подяку за його зрозуміння боротьби нашого народу з російським імперіялізмом, за його завжди щире ставлення до нашої боротьби і намагання завжди і всюди нам допомогти.

Джордж Дрю на таку подяку від українців, незалежно від їх політичних поглядів, безперечно заслужив: Тут справа не так у партії, як у самій його особі.

Разом з тим побажаємо йому скорого і цілковитого видужання й повороту до політичної боротьби з російськими червоними ворогами не тільки України та Канади, а й цілого людства.

П. Волиняк

ЧИТАЧІ З УКРАЇНИ ПРО "НОВІ ДНІ"

Неймовірно, але факт: у свій час я одержав від одного з своїх європейських представників листа, до якого було долучено копію листа читача "Нових Днів" з СРСР. Назвав себе той читач Іван Морква. Можна сумніватись, що він таки "Морква", а не якась інша "городина", та це не має значення. Має вагу те, що він писав: Випадково попались мені "Нові Дні", журнал мені дуже сподобався і хочу його читати стало. Чи можете мені його вислати і як та скільки я мушу заплатити за нього...

Мій представник питає мене: що робити — слати, чи ні? Написав: слати негайно, написати, що шлемо безплатно. Почалась переписка. Наш таємничий читач пояснює: перебуваю поза межами України (адреса була в одній з прикордонних республік), маю тут на пошті знайому дівчину, тому прошу адресувати все на адресу пошти до вимоги, а вона мені те все передаватиме. Так і робилось довший час. Всі журнали доходили і ми мали від-

гуки на деякі статті. Ці відгуки можуть бути цікаві не тільки мені, а й іншим редакторам, тому я сьогодні оприлюднюю їх.

Найбільше, — пише Ів. Морква, — мені сподобались статті проф. Ів. Розгона про тваринництво в майбутній українській державі після звільнення її від більшовиків та М. Химича про Дніпрельстан і Кахівську гідропоруду. Побільше таких статей друкуйте — будемо залюбки читати.

На жаль, часто ми хочемо “як меду, то ще й велику ложку...” Мій представник так увірував у спритність дівчини з пошти, приятельки нашого читача, що взяв та й вислав йому цілу пачку (50 примірників!) гостро протирадянської літератури. За якийсь місяць по тому він одержав листа від нашого читача з України: Вижджаю відси, прошу мені більше нічого не слати, поки я не обізвусь... Не обізвався й досі! А жаль. І жаль, що в нас інколи не має терпіння і ми хочемо зробити більше, ніж можна. І так сталося, і тут нічого вже не може.

Судячи з листів того читача, можна зробити висновок, що він має середню освіту, був на якійсь праці, чи в армії, поза межами України. Хоч яке було скупе наше листування з ним, а все таки воно дає до певної міри напрямні, за якими наші вечні мусіли б працювати, і виразно говорить, з чим нам варто колись вертатись в Україну.

Приємно відзначити, що два співробітники “Нових Днів” знайшли шлях до розуму й серця українця з України. Тим більше приємно, що стаття проф. І. Розгона написана на замовлення ВО УН-Ради — значить, що й УНРада стоїть на правильному шляху, бо маємо, хоч і малий, а все таки безпосередній доказ, що її праця схвально сприймається в Україні.

П. Волиняк

DUNDAS PAINT AND WALLPAPER

1185 DUNDAS ST. WEST

Власник: ВАСИЛЬ УСАТЮК

Великий вибір доброякісних фарб. Поради в малюванні, а саме:

- Яку фарбу маєте купити;
- Як її приготувати до малювання;
- Як нею робити.

ПОРАДИ НА ВСІ ПРОЦЕСИ МАЛЮВАННЯ.

ПРО МЕТОДОЛОГІЮ ПЕРЕВАЖНО

(Продовження з стор. 14-ої)

Він застосував на українському матеріалі ту загально-європейську схему, що її виклав був у статті “Культурно-історичні епохи”, видану в Авгсбурзі 1948 року (у видавництві УВАН). Коли ми переглядаємо тепер цю брошуру, то бачимо, з якою обережністю він до цієї проблеми підходив. Взявши за “основу поділу” ознаку стилю в широкому розумінні (“кожна епоха є цілістю, системою рухів та змін, які мають усі якийсь спільний напрям; кожна епоха має своє обличчя, свій власний характер, свій “стиль”), він висував цю періодизацію з певними застереженнями, бо, мовляв, ця схе-

ма “зустрічається при своєму переведенні з певними труднощами” (ст. 7-8). Відзначав він тоді й можливість випадання окремих діячів із загального стилю доби (напр., Т. Шевченко). Цю схему періодизації він назвав тоді “теорією хвиль”, або — в іншому місці, на ст. 13, “культурно-історичною періодизацією” (і показав це графічно на ст. 13). Отже, і назвою, і змістом він близький до відомої теорії І. Тена, висловленої в його курсі “Філософія мистецтва” (видано вперше 1865 р.). Це ж у Тена читаємо: “Твір мистецтва визначають його зв'язки з загальним станом духового й звичаєвого життя” (ст. 59 українського перекладу О. Барвінського, перевиданого 1917 р. в Торонто, в Канаді).

На жаль, ні в отій своїй брошурі, ні в “Історії” наш автор не згадує цього свого попередника (або, може, й не вважає його за такого?).

Застосовуючи цю схему в історії українського письменства, він (Чижевський) відкинув “романську культуру” та “готичну культуру”, а натомість додав “монументальний стиль”, “орнаментальний стиль” та деякі дрібніші явища, розглядувані в “екскурсах” (“перекладна та позичена література”, “література латинською мовою”, “українські сентименталізм”, “бідермаер” та “натуральна школа” на Україні). Який сенс у цій подвійності періодизації (“екскурси” й властиві періоди), нам не зовсім ясно, а автор цього ніде не пояснює. Хіба перекладна та позичена література випадає із “стилю” доби? Чому ж тоді її перекладали та позичали? Так само писання латинською мовою для XVIII ст. якось же таки були пов'язані з духом тієї доби! Взагалі це видається технічно зайвим і тому при розгляді ми будемо включати й “екскурсовий” матеріал у загальний процес. Та й характер авторського викладу в цих розділах фактично “зливає” цей матеріал з відповідними епохами.

Як же пов'язує Чижевський конкретний український матеріал з цією схемою, побудованою здебільшого на чужому, західноєвропейському матеріалі? На це питання найвиразнішу відповідь дає той факт, що Чижевському дуже часто доводиться говорити про те, чого на Україні, відповідно до цієї схеми... не було.

На Україні “не розвинулася ані лицарська, ані двірська література”, хоч деякі початки обох напрямів помітні ще в 12 в.” (Ст. 211).

“Впливи чеського гуситства зовсім не залишили безпосередніх літературних решток” (ст. 216). “Від інших течій (богумильство, покаєнництво) збереглися лише дрібні відгуки” (ст. 119). “Україна... не мала виразної та характеристичної ренесансової літератури” (ст. 252). “Але українське барокко не таке універсальне явище, як барокко Заходу” (ст. 252). “Рококо”... цей двірський, легкий, граціозний, але разом і іграшковий, легковажний стиль на Україні не розвинувся” (ст. 253). “Великий епос ані прозовий, ані віршований, на Україні не розвинувся” (ст. 273). “Український клясицизм був слабкий та мало виразний” (ст. 325). “І драматичні твори українського клясицизму належать здебільшого до нетипового гатунку — це “комічні опери” в тодішньому розумінні цього слова” (ст. 358). “Бозформний “клясицизм” (отже несправж-

ній, у лапках! В. Ч.) з домішками ще барокової традиції панував довго в Західній Україні” (ст. 356). “Український класицизм був “неповний” і через це “нетиповий” (ст. 372). Цілий екскурс ІУ — “Український сентименталізм” написано на те, щоб доказати, що “ніякого сентименталізму в українському письменстві не було”. Такого самого характеру й екскурс V — “Бідермаер” та “натуральна школа” на Україні: “стиль “бідермаер” ...залишив в українській літературі лише **незначний** вплив (підкреслення авторове), а “натуралізм українських письменників обмежується виключно на (?) їх творах російською мовою” (ст. 490).

І як **висновок та узагальнення з цих констатацій Чижевський на протязі всього свого курсу багато разів повторює думку про “неповноту” українського письменства.**

Отака розбіжність між схемою та історичним матеріалом великою мірою підриває доцільність і тривкість періодизації Чижевського, та й не тільки Чижевського, а може й тих раніших спроб, у цьому дусі, що були до нього (М. Зерова, А. Шамрая). Ба більше: ця періодизація навіть шкодить історичному вивчанню поетичного надбання українського народу, бо вона **залишає в тіні той своєрідний матеріал, що є тільки в нас, знеціює це своєрідне багатство.** Невипадково ж, либонь, народня українська словесність в “Історії української літератури” Чижевського зовсім відсутня. І не тому, що він узяв собі за завдання розглядати тільки писані твори. На самому початку він вибирає найдрібніші крихотки “доісторичного” фолкльору (чи не тому, що це візантійські, скандинавські та індоевропейські “рештки”?), а думам присвятив буквально... пів сторінки (ст. 247). Згадаймо, як вирівняв “диспропорцію” між властивою літературою й фолкльором М. Грушевський, присвятивши народній словесності найбільший третій том своєї “Історії української літератури”!

(Далі буде)

ЖУРНАЛ „Пороги” ВІДНОВЛЕНИЙ

Місячник „Пороги” (Буенос Айрес), що був заборонений пероністською владою, почав знову виходити. Видавець (С. Кравець) запевняє регулярний випуск дальших чисел журналу.

Передплату з Канади і США можна, як і раніш, вплачувати до в-ва „Нові Дні”. Передплата в Канаді — 3.00 дол., в США — 3.50.

ВІДКРИТТЯ В КИЄВІ ПАМ'ЯТНИКА ІВАНУ ЯКОВИЧУ ФРАНКОВИ

Серед видатних людей, які своєю невтомною працею, плодотворною діяльністю внесли дорогоцінний вклад у скарбницю світової культури, виділяється ім'я Івана Яковича Франка — великого сина українського народу, письменника-революціонера, вченого і громадського діяча.

28 серпня на відзначення 100-річчя з дня народження Івана Франка в столиці України — Києві, було відкрито монументальний пам'ятник великому Каменяреві.

Площу поруч з театром імені Івана Франка, яка носить ім'я письменника, заповнили тисячі киян. Сюди прийшли з прапорами, квітами робітники і службовці промислових підприємств і будов, вчені, діячі літератури й мистецтва, представники партійних, радянських і профспілкових організацій, студенти, школярі, вояки.

На відкриття пам'ятника письменникові-революціонеру, який все своє життя віддав боротьбі за щастя трудящої людини, за дружбу народів, прийшли запрошені для участі в ювілейних торжествах письменники Москви й Ленінграда, Білорусії, Узбекистану, Грузії, Молдавії, Латвії, Казахстану та інших республік, гості з Польщі, Болгарії, Чехословаччини, Угорщини, Румунії, Німецької Демократичної Республіки.

Сотні трудящих Київської, Житомирської, Чернігівської, Вінницької та інших областей України дивились урочисте відкриття пам'ятника, яке передавалось Київським телецентром.

Усім, що зібрались навколо поки що закритого полотном пам'ятника, який здіймається над вируючим людським морем, дороге й близьке ім'я Івана Франка — глашатая і поборника свободи.

...З пам'ятника спадає біле полотно, і перед очима присутніх постає встановлений на постаменті з червоного полірованого граніту бронзовий бюст І. Я. Франка, створений скульпторамми А. Ю. Білостоцьким і О. О. Супрун.

На п'єдесталі, створеному архітектором М. К. Іванченком, золотими літерами сяє підпис Івана Франка.

Над площею, гримить буря оплесків. До пам'ятника звертаються погляди тисяч людей. Державна заслужена академічна капеля УРСР “Думка” виконує твір композитора М. Лисенка, написаний на слова Івана Франка, — “Вічний революціонер”.

ЗАМОВЛЯЙТЕ КНИЖКИ

А. Любченко — Щоденник. Ч. I	0.80
Діма, Росяні зорі, поезії	0.40
В. Русальський — Після облоги міста	0.40
В. Стефанік — Вибране	0.35
П. Горотак — Дияболічні параболи	0.40
М. Цуканова — Шовкова рукавичка	0.25
В. Чапленко — У нетрях Копет-Дагу	0.50
М. Івченко — Напоєні дні	0.30
Т. Осьмачка — Плян до двору	1.50
А. Кашенко — Під Корсунем	0.60
П. Карпенко-Криниця — Підняті вітрила	0.40
С. Парфанович — У Києві в 1940 році	0.80
Б. Олександрів — Мої дні	0.35
М. Гоголь — Сорочинський ярмарок	0.30
П. Волиняк — Земля кличе	0.25
П. Волиняк — Під Кизгуртом	0.20
П. Волиняк — Кубань — земля українська, козача	0.40
О. Стороженко — Оповідання	0.35
Літаври чч. 1, 2, 3 і 4/5 (разом)	1.00
Д. Гуменна — Куркульська вілія	0.25
При замовленні на \$10.00 і вище — опуст 25%.	

Замовлення й гроші слати:

NOWI DNI

Box 452, Term. “A”, Toronto, Ont., Canada.

В урочистих обставинах в Олесь відкрився Дім актора. Відкрила дім голова правління Одеського відділу українського театрального товариства актора Л. Машівська. Від головного управління театру Міністерства культури вітали відкриття на-родні актори СРСР З. Гайдай та О. Сердюк. Перша передала Ломові портрети корифеїв українського театру П. Саксаганського та М. Старицького.

Коли Ви хочете допомогти "Новим Дням" то користайтесь з послуг осіб і фірм, які оро-лошуються в нашому журналі. Вони допо-магають розбуудові журналу, то наш обовя-зок допомогти їм.

В таких випадках не забувайте покина-тись на наше оголошення.

II. Волиняк

1. Яке оповідання Вам найбільше подобалося?
 2. Вірші яких авторів Вам найбільше подоба-лись?
 3. Які статті і яких авторів Вам найбільше по-добались?
 4. Чи варто робити передруки з видань з "України" (напр., "Зачарована Десна", О. Довжен-ка, "Сучасна поезія в Україні" та інші).
 5. Чи варто друкувати короткі матеріали та кого типу, як у цьому числі після листування: В. Пархоменка, О. Кістяківського та інших?
 6. Мало чи багато в "Нових Днях" поезій?
 7. На які теми Ви хотіли б ще мати статті?
 8. Які технічні зміни чи удосконалення бажа-ні в журналі?
 9. Чи Ви читаете "Нові Дні" стало, чи лише ви-падково?
 10. Підпис та адреса — подаєте тільки в то-му разі, як хочете.
- Висліді запитника будуть проголошені в сль-невому числі.

ЗАПИТНИК

Відповіді такого типу: "Оповідання Риндика, Чап-ленка, Русальського",

Питання висловлено конкретно: "Яке оповідан-ня?", отже треба подати **якесь одне**, а як більше, то поставити їх за чергою: на 1-му місці — **таке**, на другому — **таке і т. д.**

Ще одна завага: не дільте творів на групи (емі-грашині і з України) — **розглядайте їх разом**, і вибирайте найкращий з усіх творів, які були ви-друкувані в "Н. Д." протягом 1956 р., бо вже є відповіді, у яких говориться про твори, друковані ще в 1955 р., а такі відповіді в рахунок не бра-лими.

Термін виповнення анкет продовжуємо до 1 січня 1957 р., отже, читаючі з Канади та США нема чо-го кваліфікувати — можливо, що в останніх трьох чи-слах появляться твори, які їм сподобались біль-ше за попередні.

Zola
322 Markham St.
Toronto, Ont., Canada

Розшукую Анастасію Анкієву, що виїхала за-між за Шинюва Олексія Павловича і проживала у Беллвіллі, Онтаріо, Канада.

Повідомити на адресу "Нових Днів" (для А. Бі-рюковича, Італія).

Повідомити на адресу:
Лаєвську-Милаєву.

Розшукую Олександру Вісаріонівну та Андрія Пилиповича Милаєвих та Клару Борисівну Ніко-навіть.

РОЗШУКИ

Анкета, друкована на 32-й сторінці вересневого числа, знайшла відгук — уже є кілька відповідей на жаль, відповіді зроблені похвально і з них важко буде скористати. Напр., на питання "яке опі-відання Вам найбільше подобалося?" я маю три

ЩЕ РАЗ ПРО АНКЕТУ ЧИТАЧАМ

("Радянська культура")

іскравим прикладом служивня туповому народу.

...До пізньої ночі не припинявся потік людей до паятника великому Каменярові, чие життя було скрапним прикладом служивня туповому народу.

На трибуні — народний артист СРСР Г. П. Юра. — Ми, працівники спеціального мистецтва, — го-ворить Г. Юра, — з глибокою широчу уважністю відзначаємо величезний вкляд, зроблений фран-цузькою культурою на розвиток вітчизняного театру, вітчизняної драматургії. Минили десяти роки з того часу, як Франко написав свої блискучі драматичні твори, а вони й тепер вражають серця мільйонів людей могутньою силою правди, високою художністю України студентка Київського державного універ-ситету імені Т. Г. Шевченка комсомолка Л. Ф. Дя-конець.

На митингу виступила від імені молоді столиці України студентка Київського державного універ-ситету імені Т. Г. Шевченка комсомолка Л. Ф. Дя-конець.

...До пізньої ночі не припинявся потік людей до паятника великому Каменярові, чие життя було скрапним прикладом служивня туповому народу.

Потім на митингу виступив поет, академік Акаде-мії наук УРСР М. Т. Рильський. Він відзначив ве-ликі заслуги І. Я. Франка в розвитку світової куль-тури

Слово надається віце-президентові Академії наук УРСР Г. М. Савіну.

— В день свого великого ювілею, — говорив він, — Франко постає перед нами як мужній боєць, як вірний син народу, мета життя і діяльності якого була священна.

З великою увагою був вислуханий виступ стар-шого наукового співробітника Інституту мовознав-ства Академії наук УРСР, внучки письменника З. Т. Франко.

— Столиця України, — говорить вона, — зба-гачується сьогодні пам'ятником геніальному сину-ві українського народу Івану Франкові. Своєю ве-личезною і цінною творчістю, своїм могутнім, не-мов із сталі викваним, словом І. Франко залишив нестерпий слід в історії української літератури і золотими сторінками ввійшов у скарбницю духо-вої культури всього людства. Хай навіки славить-ся ім'я великого Каменяра!

Miss E. Berecky, 83
2435 Portland Ave. So.
Minneapolis, 4, Minn. USA

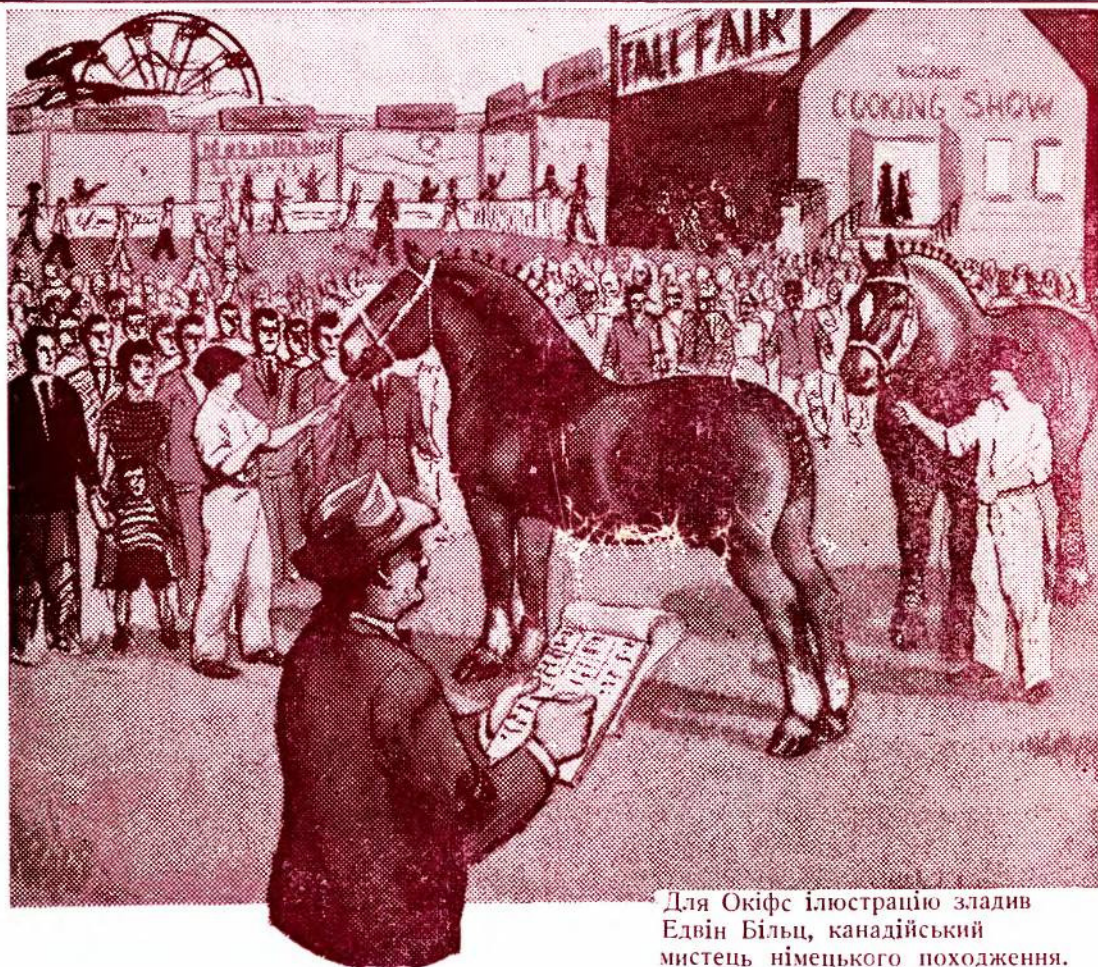

G-LUK ELECTRICAL APPLIANCE CO.

ХОЛОДИЛЬНИКИ КРОСЛЕЙ ШЕЛВАДОР, ЕЛЕКТРИЧНІ ТА ГАЗОВІ ПЕЧІ МОФЕТ,
ТЕЛЕВІЗІЙНІ АПАРАТИ, ПРАЛЬНІ МАШИНИ ПИЛЕСМОКИ, МЕБЛІ ДЛЯ СПА-
ЛЕНЬ ТА МЕШКАНЕВИХ КІМНАТ ТА БАГАТО ІНШИХ МЕБЛІВ, ПІЯНИНА ТА
АКОРДІОНИ ТА ІНШЕ.

797-799 ДАНДЕС СТ. ВЕСТ, ТОРОНТО, ОНТ.

Телефон ЕМ 8-9228

Для Окіфе ілюстрацію зладив
Едвін Більц, канадійський
мистець німецького походження.

Давні канадійські звичаї

ОСІННІЙ ЯРМАРОК

Щоосені мало що не кожна місцевість у Канаді уряджує дво- або триденний ярмарок. Музики в карнаваловому стилі, каруселі для дітей, змагання з нагородами — ось за чим найбільше товпляться гуди люди. Одначе головний зміст ярмарку — оцінка виставленої найкращої продукції та найдоріднішої худоби фермерів. Місцеві пані чваняться найкращими своїми осягами в кулінарному мистецтві, у вареннях, шитті та ручних роботах. Між учасниками Осінніх Ярмарків — цього розповсюдженого та милого Давнього Канадійського Звичаю — найбільше таки мешканців найближчої околиці.

O'keefe's
OLD VIENNA
BREWERY LIMITED